

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

*For f**ksake,*
gimme some attitude!!!

En kvantitativ studie om killars attityder kring kondomanvändning och klamydia

Socionomprogrammet

C-uppsats, VT-10

Författare:

Anders Ankén &

Annika Resiak

Handledare:

Eva Palmblad

ABSTRACT

Titel:

For f**ksake - gimme some attitude!!! – En kvantitativ studie om killars attityder kring kondomanvändning och klamydia.

Författare:

Anders Ankén
Annika Resiak

Nyckelord:

*attityd, *ungdom, *kondom, klamydia

Examinator:

Barbro Lennéer-Axelsson

Syfte:

Syftet med denna kvantitativa undersökning är att se vilka attityder killar, som går på 3:e året på gymnasiet ca 17-19 år, har kring ämnena kondomanvändning och klamydia med ett risktagnings perspektiv.

Studien är utförd bland 172 killar i årskurs 3, på fem stycken olika gymnasieskolor i Västra Götalands Regionen.

Frågeställningar för att närma oss syftet:

- Varifrån får de sina kunskaper kring kondomanvändning och klamydia?
- Vilka känslor har De kring kondomanvändning och klamydia?
- Vilket handlande har De kring kondomanvändning och klamydia?

Huvudresultat:

Ungdomsmottagningen och skolans sexualundervisning är viktiga för kunskaps hämtande för killarna. Detta säger dock inget om hur ofta kondomen används. Hela 42 % av killarna har en inställning till kondomanvändning vid samlag som säger att det inte alls viktigt, bryr sig inte eller vet ej, vilket är ett resultat som visar på ett högt risktagandet. Kondomen ser inte som något lustfyllt utan något som mer är i vägen, men samtidigt tycker de allra flesta att det är jätteviktigt att kondom används samt att det är bådas ansvar att den kommer fram och på. Vidare är känslan om partnern "erbjuder" kondom, att det står för något som är omtänksamt, ansvarsfullt och för egen del tacksamt för att man slipper känna oro efteråt.

Killarna har dubbelmoral till kondomen. De vet att det är viktigt att använda men samtidigt säger de att det finns en risk att de kan ha fått klamydia så som de lev under de tre (3) senaste månaderna. De anser även att det absolut viktigast att använda kondom när man är utomlands, medan i ett fast förhållande är kondomen mycket mer sällsynt och inte av så stor vikt. Att kondomen kommer på oavsett situation eller relation, handlar till största delen om att man vill undvika antingen en könssjukdom eller en oönskad graviditet.

Till läsaren:

Morgondagen och gårdagen var lika långt borta, men just nu lyste solen klarrött mellan björkarna och luften var sval och mild. Det är en kväll för en sång, tänkte Snusmumriken. En ny visa som skall ha en del förväntan i sig och två delar vårmelankoli och resten bara hejdlös förtjusning över att få varandra och vara ensam och trivas med sig själv.

Tove Jansson: Ur Det osynliga barnet

Förord:

Från Institutionen i Socialt arbete, Göteborgs Universitet vill vi tacka vår handledare Eva Palmblad som fört processen framåt samt andra inblandade lärare för handledning av frågor kring metodavsnittet och SPSS. Tack även Ronny Heikki Tikkannen, för att du ville dela med dig av enkäten till UNGKAB09 innan den publicerats och skickats ut. Där fann vi mycket värdefull inspiration till våra frågor i enkäten.

Vi vill tacka personal på de skolor som deltagit i studien för deras tillmötesgående och medgivande att medverka i studien.

Anders skickar även ett tack till Annika för ett gott samarbete och att vi kan vara stolta att vi till sist lyckades trä på kondomen!

Tack till Anders från Annika, det har varit en värdefull tid med ett gott arbete tillsammans.

Sist, och absolut de viktigaste i denna uppsats, vill vi tacka alla killar som slitit sitt hår för att kryssa i "rätt" uppgifter på vår enkät. Hoppas ni uppskattade det lika mycket som vi.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	1
1.1.	Bakgrund	1
1.2.	Förförståelse	2
1.3.	Syfte och frågeställningar	2
1.4.	Avgränsningar	2
1.5.	Begreppsdefinitioner	3
2.	TIDIGARE FORSKNING	5
2.1.	Samhället och omgivningen	5
2.2.	Nya trender	6
2.3.	Sexuellt riskbeteende	8
2.4.	Alkohol och riskbeteende	10
2.5.	Internet och sexualitet	11
3.	TEORETISKA PERSPEKTIV	12
3.1.	Kärleksideologin	12
3.2.	Symbolisk interaktionism	14
3.3.	Genusperspektiv	15
4.	METOD	18
4.1.	Val av metod	18
4.2.	Urval	18
4.3.	Enkäten	19
4.4.	Bortfall	21
4.5.	Litteratursökning	21
4.6.	Analysmetod	22
4.7.	Etiska överväganden	23
4.8.	Validitet och reliabilitet	24
4.9.	Generaliserbarhet	25
5.	RESULTAT	26
5.1.	Respondenterna	26
5.2.	Relationer vs singlar	27
5.3.	Kunskap	28
5.4.	Handlande	29
5.5.	Känslor och handlande	32
5.6.	Sammanfattning av huvudresultaten	34
6.	ANALYS	35
6.1.	Kunskap kring kondomanvändning och klamydia	35
6.2.	Känslor kring kondomanvändning och klamydia	38
6.3.	Handlande kring kondomanvändning och klamydia	41
7.	SLUTDISKUSSION	44
7.1.	Huvudresultat	44
7.1.1.	Kunskap om kondomanvändning och klamydia	44
7.1.2.	Känslor om kondomanvändning och klamydia	45
7.1.3.	Handlande om kondomanvändning och klamydia	46
7.1.4.	Samhällets påverkan	46
7.1.5.	Internet	47
7.1.6.	Skolornas sex- och samlevnadsundervisning	48
7.1.7.	Ungdomsmottagningen	48
7.2.	Självkritik	49
7.3.	Förslag till vidare forskning	50
8.	KÄLLFÖRTECKNING	51

8.1.	Litteratur	51
8.2.	Artiklar och publikationer	54
8.3.	Internetkällor	54

BILAGOR

Bilaga1:

Informerat samtycke och försättsbrev till rektorer och berörd personal

Bilaga2:

Informations- och samtyckesbrev samt enkät till respondenterna

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

*”I ett gott samhälle skall inte medborgarna
ha så olika villkor att konsekvenserna
blir stora skillnader i livslängd eller sjuklighet”*

Enligt SOU 2002/03:35, *Mål för folkhälsan*, är det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet att skapa sociala förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Ett effektivt folkhälsoarbete bör innehålla både sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande insatser. Forskning har visat att det finns stora skillnader i hälsa mellan könen och mellan olika socioekonomiska grupper. Ohälsa tar sig olika uttryck under olika perioder i livet och de hälsorelaterade levnadsvanorna grundläggs under barn- och ungdomsåren, vilket har en stor inverkan på individens hälsa under resten av livet. Flickor och pojkar, unga kvinnor och män, utgör några av de strategiskt sett viktigaste målgrupperna i folkhälsoarbetet (SOU 2002/03:35). Intresset såväl för ungdomars sexualitet som för ungdomarnas livsstil under de senaste åren har fått stor uppmärksamhet, detta just på grund av att sexuellt överförbara infektioner och aborter hos unga människor är mer frekventa idag, men också på grund av en så kallad ”sexualisering i media”. Idag kan man se en attitydförändring till sexualiteten och det tycks bli allt vanligare att ungdomar avskiljer sexuella relationer från traditionella kärleksförhållanden. Det vill säga att det inte anses lika viktigt att man är kär i den person som man väljer att ha sex med, jämfört med hur det har varit tidigare (Häggström-Nordin, 2009).

Klamydia är nuförtiden den dominerande samt vanligast rapporterade sexuellt överförbara sjukdomen i Sverige (www.smittskyddsinstitutet.se). Risken att smittas av klamydia har aldrig varit så hög som den är nu. Ökningen av antalet klamydiafall kan vara ett tecken på att kondomanvändandet inte ökar, och om så är fallet finns en risk att även andra sjukdomar sprids i större utsträckning. Kondomen är killarnas enda preventivmedel och också det enda preventivmedel som fungerar som skydd mot sexuellt överförbara sjukdomar. Enligt Föreningen för Sveriges Ungdomsmottagningars hemsida (www.fsum.org) har unga män hittills utgjort en minoritet på ungdomsmottagningen (UM), vilket innebär att de inte testar sig lika ofta som tjejer. Detta kan visa på att killar tar mindre ansvar för att använda kondom, vilket leder till att klamydia och andra sexuellt överförbara sjukdomar ökar och därmed är

väldigt svåra att stoppa. På smittskyddsinstitutets hemsida kan man läsa att under de senaste 10 åren har klamydia ökat med 300 procent. Vidare kan man läsa att det främst är personer i åldrarna 15-24 år som smittas med klamydia samt att 73 procent av alla klamydiafall 2007 finns inom denna grupp. Den största ökningen 2007 skedde i den yngsta åldersgruppen 15-19 år där ökningen var 60 procent bland kvinnor och 71 procent bland män (www.smittskyddsinstitutet.se). Faran med klamydia, för att tala om personliga faror, är att många som smittas oftast inte märker av någonting eftersom den i många fall inte ger några symtom alls. På kort sikt kanske "bara" faran att föra smittan vidare finns, med på lång sikt kan det finnas risk för följsjukdomar. Följsjukdomar som för både kvinnor och män senare i livet märks som sterilitet (www.smittskyddsinstitutet.se). Det är mot denna bakgrund som vi ville ta reda på hur killars attityder till kondomanvändning och klamydia ser ut.

1.2. Förförståelse

Anders tidigare erfarenheter i arbete med ungdomar kommer från praktiktid som kurator på UM. På UM fördes det en ständig dialog om hur arbetet med att närma sig killar för att få upp testfrekvensen av könssjukdomar kunde ändras. Tjejerna fanns ju redan där enligt statistiken. För Annikas del finns mycket av förförståelsen både genom kursen "Ungdomstiden – identitet och livsvillkor", Socionomprogrammet termin 3 samt tidigare erfarenheter i arbete med ungdomar.

1.3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kvantitativa undersökning är att se vilka attityder killar, som går tredje året på gymnasiet ca 17-19 år, har kring ämnena kondomanvändning och klamydia med ett risktagningsperspektiv. Vidare påvisar vi vissa skillnader mellan de som lever i en relation eller som singel.

Frågeställningar för att närma oss detta syfte är:

- Varifrån får de sina kunskaper kring kondomanvändning och klamydia?
- Vilka känslor har de kring kondomanvändning och klamydia?
- Vilket handlande har de kring kondomanvändning och klamydia?

1.4. Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa oss till killar som går tredje året på gymnasiet. Vi har i studien inget klass- eller etnicitetsperspektiv. Eftersom ämnet kan upplevas som känsligt har vi valt bort

frågor som belyser vilket program de studerar på. Detta mot bakgrund av att det totala antalet respondenter är få och att vi ville undvika att någon skulle känna sig utpekad. Avgränsningarna vi valt att göra har med den begränsade tid som en c-uppsats omfattar samt att vi vill förmedla en bred bild av attityderna till kondom användning och klamydia. Vi är självklart medvetna om att det finns viktiga aspekter i det som vi valt att inte ta med.

1.5. Begreppsdefinitioner

Vi har här valt att samla och beskriva de begrepp som är viktiga för uppsatsen samt begrepp som ständigt varit närvarande genom hela uppsatsens uppbyggnad.

Attityd

Attityder är ett specifikt förhållningssätt som innefattar flera enheter och då antingen positivt eller negativt gentemot något till exempel objekt, fenomen eller människor (Helkama/Liebkind/Myllyniemi, 2000). Dessa exempel blir så kallade attitydobjekt. Beroende på vilket attitydobjektet är varierar betydelsen av attityden (www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se). Socialpsykologer använder attityder till att förstå hur människor arrangerar sin tillvaro i sina tankar, sitt agerande och hur man orienterar sig (Carle/Nilsson/Álvaro/Garrido, 2006, s68; Unga med attityd, 2007).

En attityd kan delas upp i följande tre delar: *-kognitiva, -affektiva och -intentionella*.

Den *kognitiva* delen består av vad en människa tänker sig tro eller veta om ett attitydobjekt. Den *affektiva* enheten beskriver hur stark och vilken ställning attityden har, antingen positiv eller negativ, gentemot ett attitydobjekt. Den *intentionella* nivån säger något om vilken handling man tänker utöva mot attitydobjektet (Carle/Nilsson/Álvaro/Garrido, 2006, s68; Unga med attityd, 2007, s15ff; www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se). En förklaring till att attityder finns, är för att den skall hjälpa oss att förenkla den information som kommer till oss dagligen. På så sätt hjälper den att förhålla oss till situationer som kanske påminner om varandra, samt att hjälpa oss strukturera information för att förstå verkligheten.

Attityder påverkar även oss i förhållande till oss själva i olika situationer och då genom handlande eller ord. Attityder stärker eller minskar den självbild som vi har i sociala relationer samtidigt som de kan användas för att avläsa andras attityder (www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se; Unga med attityd, 2007, s15ff). De positiva attityderna uppmuntrar vår väg framåt mot vårt mål, samtidigt som de negativa gör tvärtom. Vidare finns attityder som försvar och då både

som medvetna och omedvetna. De medvetna attityderna är attityder vi reflekterat över medan de omedvetna är oreflekterade. Dessa attityder hjälper oss vid obehagliga situationer genom att vi väljer att följa attityden för att undvika en känslomässigt pinsamt situation eller jobbig händelse (Unga med attityd, 2007, s15ff; Helkama/Liebkind/Myllyniemi, 2000).

Kondom

Kondomen är det enda preventivmedel som finns för killar, samtidigt som det skyddar både mot oönskade graviditeter samt könssjukdomar. Det är en liten ”påse” av gummi eller plast som sätts på penis när man skall ha penetrerande samlag och då vaginalt, analt samt oralt (www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se).

Klamydia

Klamydia är en könssjukdom som sprids genom oskyddade samlag och då både oralt, vaginalt och analt. Klamydia är en bakterie som sätter sig i slemhinnorna och skapar en infektion. (www.umo.se) Slemhinnor har vi ytligt ibland annat urinrör, ändtarm och svalg. Symptom som är vanligast är att det svider och kliar när man kissar, men lågt ifrån alla har något symptom. En obehandlad klamydia infektion kan leda till sterilitet både hos tjejer och killar (www.umo.se).

Ungdomsmottagning

En ungdomsmottagning(UM) är en arena för unga killar och tjejer mellan 12-25 som är gratis att besöka (www.umo.se). Detta är en arena för de unga där ingen fråga är för liten eller för stor vad gäller livet som ung. Här slipper de träffa föräldrar eller andra vuxna i väntrummet som det kan finnas en relation till på ett eller annat sätt. Frågor som berörs är till exempel sex och samlevnad, preventivmedel, relationer, stress eller ätande. På UM arbetar olika professioner såsom barnmorskor, kuratorer samt vissa tider även läkare (www.umo.se).

2. TIDIGARE FORSKNING

Vi tänker här presentera en utvald del av tidigare forskning som vi tagit del av och som vi anser är av betydelse för vår uppsats. I analysdelen använder vi denna kunskap för att belysa resultaten i vår enkät undersökning lite extra.

2.1. Samhället och omgivningen

Världen har globaliserats de senaste 100 åren genom teknik- och kommunikationsutveckling, vilket har lett till att förändringar nu sker snabbare än någon gång tidigare i samhället. Dessa förändringar påverkar i sin tur människans sätt att leva och skapandet av sin identitet (Lalander/Johansson, 2002). Genom att leva i dagens samhälle, säger Lalander och Johansson (2002), ställs existentiella frågor på sin spets. Tidigare var produktion och arbete centrala begrepp vid identitetsskapandet medan vi nu gått mot konsumtionssfären och en möjlighet till att köpa sig en identitet. Orsaken till denna förändring, enligt författarna, är globaliseringen och medialiseringen. Ungdomar har här fått en väldigt central roll, då mycket av medialiseringen ser ungdomar som högkonsumenter i konsumtionssfären. I ungdomar kan man se och förstå nya kulturella förändringar, på grund av konsumtionssfarens inflytande på gruppen. Författarna beskriver vidare att identitetsskapandets förändring kan ses som en kulturell friställning där människor allt mer hamnar i marknadens grepp samtidigt som man blir friare i sin egen identitetsutveckling. Begreppet globalisering innefattar också att identitetsskapandets inflytande gått från påverkan av föräldrar till kompisar och medier (Lalander/Johansson, 2002, s106). Inom en grupp finns det normer och samtidigt finns det faktorer som både påverkar till förändring och upprätthåller dessa normer, vilket kan skilja sig beroende på gruppens sammansättning i form av ålder, kön eller religion (Forsberg, 2006). Helmius (2000) skriver att ungdomarna lever och växer upp i olika sociala verkligheter. En omgivning som av en grupp uppfattas som naturlig kan för en annan grupp te sig främmande och obekant. Ungdomstidens frigörelse från föräldrarna och den sociala och sexuella socialisationen sker i olika vardagsverkligheter för olika ungdomar. I boken *Manus för mognad* skriver Helmius (2000, s122) att ungdomar uppträder på tre olika arenor: hemmet, skolan och kamratgruppen, så kallade socialisationsföreträdare, där samspel mellan de olika aktörerna sker. Detta innebär att ungdomen påverkas av olika socialisationsföreträdare samtidigt som dessa inte är helt fristående från varandra. Enligt Helmius (2000, s120) finns det skillnader beroende på om man bor på en mindre ort eller storstad, vilket har praktiska konsekvenser och påverkar unga människors handlingsmöjligheter. Det skapar vitt skilda

villkor för att nå sexualiteten samt påverkar ungdomarnas valmöjligheter och handlingsfrihet. Idag tillbringar ungdomar allt längre tid i skolan samt bland kamrater, vilket kan ses som om skillnader i lokala geografiska och sociala strukturer borde förlora sin betydelse. Detta genom att ungdomar på olika små eller stora orter skulle ha samma möjligheter att etablera parrelationer och knyta nya kontakter. För att inleda ett stadigt sällskap fordras det en annan miljö än skolmiljön, då många ungdomar tycker det är för genant att visa upp sina känslor där. Detta samtidigt som samtal om sex kan upplevas som känsligt och någonting man inte alltid vill diskutera med kompisar eller vänner (Berg, 2009). Här har ungdomarna i de större städerna större möjlighet att vistas i en annan miljö än skolan och kan välja bland flertal diskotek och träffpunkter. Detta ökar möjlighet till att inleda nya relationer i större utsträckning än för ungdomar som bor på mindre orter. Helmius (2000, s121) visar att ungdomar som lever på olika orter har skilda villkor för att nå sexualiteten. För en ungdom som ingår i den större stadens glesare kontaktnät är det lättare att dra sig undan vuxenkontroll. Ungdomar boende på en mindre ort löper större risk att bli avslöjade, detta beroende på hur det sociala kontaktnätet ter sig. Samtidigt är den informella sociala kontrollen som ungdomar omfattas av mer effektiv på mindre orter än i större städer (Helmius, 2000, s121).

Wendt (2009) skriver att det har på senare tid kommit UM som vänder sig endast till killar med manlig personal som har specifika kunskaper om mäns problem och behov. Ungdomarna ska känna sig välkomna, bli bemöta med respekt och känna sig trygga när de kommer dit. I arbetet med ungdomarna skall personalen sträva efter att en dialog uppstår genom att vara lyhörda och förstående. Wendt skriver att majoriteten är flickor och unga kvinnor som söker sig till UM, men med ökande ålder besöker även fler pojkar och unga män mottagningen. Enligt FSUM (www.fsum.org) har killarna betydligt mindre erfarenhet av besök på UM. Hammarlund (2009) skriver att för de unga kvinnorna känns det ofta lättare att kontakta en ungdomsmottagning än för den unga mannen. Killarna kan därför uppleva det svårare att testa sig för en eventuell könssjukdom än tjejer. Vidare skriver hon att en del av killarna upplever tiden medan de väntar på provsvaret, som psykiskt påfrestande. Oftast kan det se ut som bristande ansvarskänsla att killar inte kommer och testar sig, men bakomliggande faktorer kan istället förklaras med sårbarhetskänslor och en rädsla för att vara sjuk.

2.2. Nya trender

Forsberg (2006) skriver i sin forskningsöversikt, efter en genomgång av äldre och ny forskning, att ungdomarna idag har fler sexuella kontakter än tidigare. Även nya

relationsförhållanden framkommer, där sex utan kärlek är den gemensamma nämnaren. Ett begrepp som dykt upp på senare tid är KK, som står för Knull Kompis. Detta är troligen inte ett nytt fenomen eller en företeelse som inte existerat tidigare, utan det handlar om att det nu skapats ett begrepp för företeelsen eller fenomenet. Här träffas man för att njuta av varandras kroppar utan att kärlek finns med i bilden, vilket är något som visat sig speciellt framträdande och välkänt bland ungdomar (Forsberg, 2006, s64). De normer som gäller i samhället, kring kön och sexualitet, är väldigt starka, men trots detta har samhällets bild av gemene mans sexualitet förändrats på de senaste åren. Indikationer får vi genom jämförelser mellan den stora undersökningen *Sex i Sverige*, (1998), samt några andra senare studier (Herlitz, 2008; Forsberg, 2006). Forskningen visar att det bland ungdomar finns ett mer öppet förhållningssätt gentemot samkönade sexuella relationer (Häggström-Nordin/Magnusson/Berg, 2009 s25; Larsson, 2009, s307). Senare forskning som inriktat sig mot ungdomar, visar att sexuella möten med en av samma kön ökar, vilket innebär att det därmed blivit mer accepterat med en homosexuell relation, både rent sexuellt och som partner (Forsberg 2006, s34). En förklaring kan ses som att heteronormativitet börjat problematiseras i samhällsdebatten i större utsträckning än tidigare. Att fler har haft samkönade sexuella erfarenheter kan ses som något positivt, genom att den heteronormativa samhällsbilden håller på att suddas ut. På senare år har även nya lagar införts som stärker diskriminerade grupper, men det var först 2003 som sexuell läggning innefattades i Lagen om hets mot folkgrupp (www.rfsu.se).

Under 1900-talet har ett flertal studier rörande människors sexuella erfarenheter genomförts i Sverige. Enligt Forsberg (2006) har forskning i Sverige om ungdomarnas sexualitet lång historia, vilket har fått stor betydelse för skolornas sex- och samlevnadsundervisning. Inom ungdomsområdet har flertalet av dessa studier haft stor betydelse för nya problemformuleringar, begrepps- och teoriutveckling och fördjupad förståelse av ungdomars sexuella livsvärldar. En djupare bild av sex- och samlevnadsundervisningen visar Tina Kindeberg (1997) upp. Resultatet i hennes avhandling visar på att en djupinriktad undervisning kan inverka främjande och förändrar ungdomens handlande. Det är lärarens engagemang och attityd som genom diskussion och dialog, skapar en "känslomässig gemenskap" (Kindeberg, 1997, s171), vilket är en viktig grund till förändring av ungdomens handlande. Detta till skillnad från dagens undervisningsform som är mer inriktad på en monolog av ytlig karaktär, skriver hon vidare. Detta förstärks av en utredning, genomförd av regeringen 2005, som påvisar ungdomars önskemål om en bättre reflekterande undervisning

kring sex- och samlevnadsundervisningen (Redovisning av regeringsuppdrag, 2006). I Rembeck och Gunnarssons (2009) effektmätningssstudie påvisas könsskillnader vid det preventiva arbetet. I studien visar det sig att killar i mindre utsträckning tar åt sig av det preventiva arbete kring könssjukdomar som utförs i skolan. Ytterligare en dimension i debatten påvisas av Forsberg (2006), som skriver att ”Sex- och samlevnadsundervisning” idag inte finns som ämne i det 4-åriga lärarprogrammet.

2.3. Sexuellt riskbeteende

Ungdomarna idag testar sig fram för att få nya erfarenheter som de har med sig och lär sig av. Kompisar spelar en större roll kring inflytande samtidigt som föräldrarnas roll minskar. Frågor kring identitet hamnar i fokus och där har sexualitet en framträdande roll som en spännande och njutningsbar del (Hammarlund, 2009). Helmius (1990) visar upp en bild om hur kärlek starkt förknippas med sex, vilket ligger i linje med kärleksideologin (Kärleksideologin är något vi kommer in på längre fram i uppsatsen, se avsnitt 3.3). Utifrån ett normperspektiv är kärleksideologin en kontrolleringsfaktor för hur gruppens sexualitet bör vara. Ungdomstiden kan sammanfattas som ett sexuellt risktagande med både positiva och negativa utgångar (Hammarlund, 2009; Forsberg, 2006). Forsberg (2006) skriver vidare att ungdomar idag lever i en tid av högre sexuellt risktagande än tidigare. Genom att sexuella relationer uppstår på andra grunder än det som kärleksideologin förespråkar, ställs gamla normer på ända. Senare forskning ser en skillnad i ungdomars syn på ”sex utanför den fasta relationen” (Herlitz, 2008; Mårtensson/Månsson, 2006; Hammarén/Johansson, 2002) och Forsberg (2006) skriver att dessa studier kan ligga till grund för att ett nytt normsystem, utanför kärleksideologin, ligger framför fötterna på våra ungdomar som grupp.

Forsberg (2006) skriver att två tredjedelar av alla som går på gymnasiet och årskurs tre har samlagsdebuterat. Ålder vid samlagsdebuten har legat stadigt sedan 1960-talet, förutom under 1980-talet, då man såg en liten höjning av medelåldern (Magnusson, 2001 i Forsberg, 2006; Hammarlund, 2009). En förklaring till detta kan vara på den enorma publicitet och propaganda HIV/AIDS fick under detta decennium (Herlitz, 2008). På det stora hela är den generella debutåldern inget att förklara ett sexuellt riskbeteende med. Skillnaden framträder istället i attityder till att ha sex med tillfälliga kontakter, så kallade livspartners (Forsberg, 2006). Antalet livspartners har ökat både bland killar och tjejer (Hammarlund, 2009), och här har det märkts en stor skillnad i antalet livspartners under tidsintervallet femtio år. Hammarlund (2009) skriver även att med ökat antal sexuella kontakter ökar riskerna för

ohälsa genom ökad risk för könssjukdomar och ofrivillig graviditet, något som kan ha en negativ inverkan på identitetsskapandet. I Tikkanens studie (2003) finner vi att tidigare erfarenheter av en könssjukdom ökar det sexuella risktagandet vid senare sexuella kontakter, samtidigt som sex med kondom beskrivs som att inte ha "riktig sex". Vidare skriver han att en övergång till en fast parrelation brukar inbegripa att kondomen inte längre kommer fram och att användandet av kondom i en fast relation, beskrivs som icke förtroendegivande och som misstänksamhet av otrohet.

Klamydia har den senaste tiden ökat enormt mycket och speciellt i gruppen ungdomar. 87 procent av alla anmälda klamydiafall återfinns i gruppen 15-29 år. Hammarlund (2009) skriver att framför allt unga män väljer bort att använda kondom. Mannen som den aktive och kvinnan som den passiva är stereotyper som fortfarande finns kvar (Connell, 2006; Hammarlund, 2009). Johansson (2001) finner belägg i detta, framförallt bland unga killar, där de snackar in sig hos unga kvinnor för att få ha sex utan kondom. Hammarlund (2009, s14) skriver samtidigt att killarna tar mindre ansvar till förhindrandet av att sexuellt överförbara sjukdomar sprids. Bland orsaker som anges finns minskad känslighet, att de inte vill avbryta samlaget samt rädslan för att förlora erektionen. Risken av att få en könssjukdom som klamydia är således inte i främsta rummet. Hammarlund (2009) skriver att ungdomar upplever sig som odödliga och tankar om att "*det händer inte mig*" kommer fram som förklaring till detta. Dock har kunskapen om att kondomen som det enda skydd mot sexuellt överförbara infektioner ökat från 1987-2007 och är väl förankrat bland ungdomar, men trots det sjunker kondomanvändandet med stigande ålder från 16 till 24 år (Larsson, 2009).

Hammarlund (2009, s15) hänvisar till en studie utförd av Skidmore och Heyter (2000) där riskbeteendet ökar vid semesterresor. Här befinner man sig utanför sina normala ramar, vilket kan kännas befriande och ingen i ens omgivning har möjlighet till att fördöma beteendet. Vetskapen om att ingen långvarig relation föreligger ökar det sexuella risktagandet enligt denna studie. I gruppen ungdomar har risktagandet och smittspridningen ökat då större rörlighet och ett ökat resande sker både utanför men också inom Sveriges gränser (www.socialstyrelsen.se). Kunskaper och erfarenheter av tidigare könssjukdomar vid tillfälliga kontakter ändrar inte beteendet (Hammarlund, 2009, s14). Trots att kondom utgör ett skydd mot könssjukdomar, och det enda skyddet som finns för killar, så visar tidigare forskning att speciellt män väljer bort kondom (Hammarlund, 2009). Vidare skriver Hammarlund att personer som har haft många sexuella partners, tidigare erfarenheter av en

könssjukdom och som ägnar sig åt ett riskbeteende i mer generell mening, är några faktorer som har samband med ungdomars sexuella risktagande.

2.4. Alkohol och riskbeteende

Forsberg (2006) beskriver att unga människor utsätter sig för vissa risker genom ett allmänt överskridande och experimenterande sätt att agera. För de flesta ungdomar innebär ett risktagande att de gör nya erfarenheter, men ibland kan ett risktagande vara en del av självdestruktiv livsstil. För en del ungdomar kan sex i samband med alkohol vara relaterat till att de utsätter sig för negativa risker. En mer tillåtande syn samt tendens till sex utanför etablerade kärleksförhållanden talar för att fler ungdomar blir mer benägna att ta sexuella risker i form av fler partners och tillfälliga sexuella kontakter (Forsberg, 2006). Forsberg pekar på att generellt verkar människor som konsumerar mer alkohol har mer liberala attityder till sexualitet. Ett välkänt faktum är att berusning har en negativ inverkan på omdömesförmågan och att ungdomarnas alkoholkonsumtion i samband med sex innebär ofta ett ökat risktagande. Forsberg (2006) redogör för hur alkoholen kan användas som ansvarsbefriande, som något att skylla på efter ett samlag man senare ångrar. Det kan urskiljas en könsskillnad vad gäller sambanden mellan sex och alkoholbruk. Det är vanligare att tjejer konsumerar alkohol i samband med sex än att killar gör detta. I en studie av ungdomar har Forsberg (2006) visat på skillnader bland killar som samlagsdebuterat före respektive efter 15 års ålder och alkoholkonsumtion, där de förra har något högre alkoholkonsumtion än de senare. Forsberg (2006) konstaterar också att det finns skillnader mellan killar som går på praktiska respektive teoretiska program; 27 procent på de praktiska programmen och 19 procent på de teoretiska anger att de konsumerat alkohol i samband med samlagsdebuten.

Enligt Lalander/Johansson (2002) har alkohol ett symboliskt värde och är uttryck för gemenskapstillhörighet. När alkoholen ställs fram signalerar det för deltagarna andra normer än de som gäller i andra sammanhang. Alkoholen symboliserar inte bara en växande känsla av samhörighet utan även en bekräftelse i den egna identiteten. Glaset i handen blir ett tecken på tillhörighet som tillsammans med andra aktiviteter ritualiserar gemenskapen (Lalander/Johansson, 2002). Alkoholen används för att skapa trygghet genom rituella aktiviteter och för att öka gruppens känsla av enhet och sammanhållning. Alkoholen används därmed inte bara för att förstärka redan existerande gemenskaper och öka sin sociala smidighet utan också för att skapa och inleda nya kontakter och relationer (Lalander/Johansson, 2002).

2.5. Internet och sexualitet

Internet, ungdomar och sexualitet är begrepp som förknippas med en identitetsskapande grund. Internet är ett verktyg som i princip alla ungdomar idag ser som något givet; den har även etablerats i samhället i övrigt. I och med Internets utbredning hamnar ungdomarna i fokus och blir en viktig grupp där nya trender uppstår och sprids (Löfgren-Mårtenson/Månsson, 2006). Internet har blivit en öppen arena för kommunikation kring sex för alla åldrar, men framför allt för ungdomar. Genom denna öppna arena finns möjligheter för kommunikation, om än i ett "slutet rum", som underlättar utforskandet av sin egen sexualitet. De risker som förknippas med Internet är att ungdomar kan utsättas för sexuella budskap och pornografi som de inte vill ta del av. Tillgänglighet av pornografi på Internet beskrivs av killar i Löfgren-Mårtenson/Månsson studie nästan som om den "hoppas på dem", och vilket sker genom att fel www-adress skrivs till en hemsida. I studien beskriver de porren som en populärkultur där en ensidig och förenklad bild av hur en man respektive kvinna skall vara förmedlas. Detta kan försvåra för ungdomen i sitt könsmissiga identitetsskapande. Löfgren-Mårtenson/Månsson menar å ena sidan att attityderna till pornografi hos killar är positiv. De framhåller positiva bilder av stimulans till sexlivet samtidigt som de uppger att den är underhållande och inspirerande. Å andra sidan lyfter studien att sexualitet i media och på Internet påskyndar dagens unga in i vuxenlivets sexualitet vilket bidrar till stress, osäkerhet och frustration i att inte själv kunna bestämma över den egna sexualiteten (Löfgren-Mårtenson/Månsson, 2006).

3. TEORETISKA PERSPEKTIV

Vi skall nu presentera våra teoretiska utgångspunkter för denna uppsats. De teoretiska perspektiv är Kärleksideologin, Symbolisk interaktionism samt Genusperspektiv. Delar av eller begrepp i teorierna kommer sedan användas vid analysen av resultaten.

3.1. Kärleksideologin

Sexualiteten har alltsedan slutet av 1800-talet framstått som individcentrerad, något inneboende i individen, snarare än något relationellt, något en människa gör med en annan (Bäckman, 2003). Giddens (1995) menar att varje människa har en sexualitet som är möjlig att reflexivt förstå, undersöka och utveckla, vilket sexualiteten på så sätt blir någonting som är fritt flytande. Den idag upptäckta sexualiteten har öppnats upp och blivit tillgänglig som del i utvecklingen av olika livsstilar. Den är något som var och en av oss har och som ingår i ens personliga utveckling. Sexualiteten är inte längre uppfattad som naturgiven och som individen godtar som något förutbestämt. Enligt Giddens är sexualiteten en egenskap som är formbar, den är socialt konstruerad samt påverkas av sociala normer. Giddens skriver att sexualitetens samband med den romantiska kärleken är en företeelse som är tätt knuten till familjens förändringar och att kärlekens förvandling, tillsammans med framträdandet av sexualiteten, är en modernitetens företeelse. De senaste decenniernas sexuella omvandling är uppkomsten av den **plastiska sexualiteten**, som är skild från sexualitetens tidigare koppling till fortplantning. Forsberg (2006) refererar till Lewins studie som pekar på de förändringar i sexuella förhållningssätt och mönster som har skett under 1900-talet i västvärlden. Dessa förändringar är kopplade till de större samhälliga strukturomvandlingar som präglade detta århundrade, vilka har alla har strävat mot samma mål: mot ett mer tillåtande och experimenterande sätt att förhålla sig till sexuella relationer.

Vidare i boken *Intimitetens omvandling* refererar Giddens (1995) till B. Wadsworth som början på 1900-talet beskriver kärlekens plikt som något som borde vara ömsesidigt och utövas av var och en med tanke på den andra. I verkligheten blev föreställningar om den romantiska kärleken tydligt knutna till kvinnans underordnade ställning i hemmet och hennes relativa avskildhet från världen utanför. Tillsammans med andra samhälliga förändringar kom föreställningar om den romantiska kärleken med viktiga förändringar, detta inom såväl äktenskapet som andra privata delar av livets sammanhang. Giddens menar att romantisk kärlek förutsätter en viss grad av självreflektion och att den romantiska kärleken pekar mot

två olika håll. För det första fäster den sig vid och idealiserar en annan person, för det andra erbjuder den en bana för framtida utveckling. Den inneboende revolutionerande karaktären i den romantiska kärleken upprätthölls under lång tid, dels på grund av kopplingen mellan kärlek, äktenskap och moderskap, dels av föreställningen om att den sanna kärleken, som när man väl har funnit den varade för evigt. När äktenskapet varade för evigt, var den strukturella överensstämmelsen mellan den romantiska kärleken och det sexuella partnerskapet tydlig och klar. Relationen kunde ofta innebära många års olycka, ändå kunde ett äktenskap hållas vid liv genom en arbetsuppdelning mellan könen, för makens domän var lönearbetet och makans var att ta hand om hemmet och barn. Idag innebär strävan efter romantisk kärlek inte längre att det sexuella handlandet skjuts upp tills det önskade förhållandet dyker upp, utan snarare att sexuella möten ses som omvägar på vägen mot målet, det vill säga en slutlig kärleksrelation.

Giddens (1995) talar om omorganisering och omstrukturering av det intima livet samt andra former av personliga band, termen relation kommer i bruk. En **ren relation** syftar på en situation där en social relation etableras för sin egen skull, det vill säga på grundval av vad var och en kan få ut av ett varaktigt förhållande med den andra. Relationen vidmakthålls endast i den mån, att den av båda parter anses ge så mycket tillfredsställelse att de vill bevara den. Den romantiska kärleken, förknippades tidigare med sexualitet inom äktenskapets ram, men har nu ändrat sin form och förknippas i allt högre utsträckning med sexualitet inom ramen för den rena relationen. Den rena relationen är en del av en allmän omstrukturering av intimiteten och en parallell till framväxten av den plastiska sexualiteten.

Sexualiteten och hur människor formar sina relationer hänger samman med samhälleliga förutsättningar. Utvecklingen av det senmoderna samhället karaktäriseras bland annat av allt snabbare kommunikationssystem och av globalisering av alla typer av relationer. Forsberg (2006) skriver att det moderna samhällssystemet har vidare konsekvenser för hur vi utformar våra intima relationer. Giddens (1995) talar om framväxten av den **sammanflödande kärleken**, som liknas vid ett tillstånd där man öppnar sig för den andra och skapar en känsla av helhet tillsammans med den andra, men under vissa förutsättningar. Den sammanflödande kärleken förutsätter ett jämlikt känslomässigt utbyte; den utvecklas som en norm i ett samhälle där nästan alla har möjlighet att bli sexuellt fullärda. Till skillnad från den romantiska kärleken är den sammanflödande kärleken inte nödvändigtvis monogam. Det som håller samman båda parter i den rena relationen är bådas godtagande av att relationen är värd att upprätthålla så länge var och en får ut tillräckligt mycket av den. Den sammanflödande

kärleken är en typ av kärlek där en persons sexualitet är en faktor bland flera andra. Den görs till ett föremål för förhandling för var och en och samtidigt som den är en del i relationen. Den räknas som en faktor som har betydelse, så länge parterna ömsesidigt anser den vara väsentlig och önskvärd att bejaka.

Bäckman (2003) menar, i sin studie om ungdomars sexualitet, att alla oberoende av kön ska ha rätt till en lustfylld sexualitet. Hon påpekar att det är viktigt att bana väg för en utlevande och lustfylld sexualitet. Den öppna och bejakande sexualiteten symboliserar nytänkande och frigjordhet, och att pojkar och flickor har samma rätt till sexuell tillfredsställelse. Preventivmedlens ankomst och kunskaper om säkrare sex från sexualundervisning skulle garantera att det ungdomliga kärlekslivet gick rätt till, men också att sexualiteten kunde frikopplas från sambandet med fortplantningen (Bäckman, 2003). Den romantiska kärleken var en positiv revolutionerande kraft och inte en moralisk värdemätare. Öppningen till tidens sexuella omvälvning låg i kärlekens förmåga att, tillsammans med nya preventivmedel, göra sexuella förbindelser legitima. Bäckman (2003) menar att den tidigare förhärskande synen om den romantiska kärleken är på väg att upplösas, och förälskelsen är inte längre det ideal som motiverar samlag och styr ungdomars val och eventuella byten av partner. Idag är ungdomarna medvetna om att tillfälliga sexuella förbindelser inte är på något sätt moraliskt felaktiga och att vem som helst som vill och kan, också ska få ha sexuella möten av mer tillfällig art.

Forsberg (2006) menar att kärleksideologi länge har varit en dominerande norm kring sexuella relationer bland ungdomar. Den sexuella relationen bör äga rum inom ramen för en kärleksrelation, men behöver inte kopplas till äktenskap. Samtidigt förhåller ungdomar sig till kärleksideologin på ett kreativt sätt. Genom att definiera ett förhållande som en kärleksrelation kan de skaffa sig utrymme att handla relativt fritt sexuellt inom ramarna för detta förhållande och på så sätt kan de ha sex utan att göra avkall på sin normativa föreställning (Forsberg, 2006).

3.2. Symbolisk interaktionism

I ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv konstrueras sexualiteten främst genom den sociala aspekten, det vill säga av individens interaktion med omgivningen. Helmius (1990) skriver att den symboliska interaktionismen talar om att jaget inte finns hos människan från födelsen, utan är en konstruktion då människan föds till ett redan existerande samhälle.

Individens jag uppstår, utvecklas och blir möjligt i och av de erfarenheter som nås i interaktion med andra, i samspel med den befintliga omgivningen. Först när man tar över andras attityder och handlar som andra, uppstår ett jag (Helmius, 1990).

Ungdomstidens sexuella utveckling i dagens samhälle hänger samman med sexualiteten som social konstruktion. Denna tillägnar sig personen i sitt samspel med det omgivande samhället, vilket innebär att individen inte föds som sexuell varelse utan blir till en sexuell varelse i interaktionen med omgivningen. Det centrala i den symboliska interaktionismen är att sociala handlingar tillskrivs en mening eller symbol som är accepterade av samhället i stort. När individen i sitt samspel lärt sig att knyta meningar eller symboler till varandra, kan individer kommunicera genom dessa handlingar. Ungdomstiden är den period som den unga människan integrerar sexualiteten i sin personlighet samt lär sig att knyta den mening och de värden som enligt dominerande föreställningar är förknippade med sexuella handlingar.

Helmius (1990) skriver om Gagnon & Simons studier av människors sexualitet utifrån det interaktionistiska perspektivet, som tar avstånd från synen på sexualitet och sexuell utveckling som biologiskt bestämt. Man menar att detta sker kontinuerligt i möten med betydelsefulla andra. Sexualiteten ges det uttryck och den mening som bestäms av den sociala omgivningen. Detta innebär att människor lär sig vara sexuella varelser på samma sätt som de lär sig allt annat genom att rätta sig efter sin omgivning. Helmius (1990) påpekar samtidigt att biologiska faktorer tillsammans med samhälleliga spelar roll för den unga människans psykosexuella och sociosexuella utveckling. Den biologiska utvecklingen bidrar till att individen bemöts av omgivningen på ett annat sätt än tidigare och tillskrivs sexuella kapaciteter, färdigheter och intressen. Den unga människan förväntas vara en sexuell varelse, med såväl lust och intresse för sex samt förmåga till att leva ut sin sexualitet. Vidare ska den unga integrera sexualitet i sin personlighet samt lära sig knyta den mening och de värden som enligt samhället är förknippade med sexuella handlingar. Den symboliska interaktionismen antagande är att sexualiteten är något som snarare lärs in i ungdomen än något som ofrånkomligt bryter fram som det utvecklingspsykologiska perspektivet vill framhäva.

3.3. Genusperspektiv

Forsberg (2007) menar att sexualiteten inte är förbestämd, utan en följd av mänsklig förhandling, kamp och samspel som utformas i de sociala och kulturella sammanhangen. Talet kring sexualiteten och kön säger Foucault (2004) har blivit vetandets makt, där en rad

olika vetenskaper ägnar sig åt frågor som har med kön att göra. I denna process sker ett vetenskapliggörande av sexualiteten samt att ett kontrollsystem utformas. Forsberg (2007) menar att föreställningar om sexualitet och kön är resultat av sociala konstruktioner, som i det dagliga livet uppfattas snarare som sanningar än som skapade föreställningar och förhållningssätt. Utvecklingen av synen på kön och sexualitet visar att det över tid skett stora förändringar, vilket bekräftar att kön är föränderlig och går "att göra" då människor är ständigt delaktiga i den förändringsprocess som pågår.

Hammarén (2008) skriver att kön är något som skapas utifrån iscensättning och upprepning av en norm, vilket sker genom samspel, kontakt och vårt agerande. Utifrån denna bild skapades senare begreppet genus. Genus är ett begrepp som beskriver och förklarar socialt konstruerade föreställningar mellan män och kvinnor i den sociala kontexten vi lever i (Connell, 2006). Eller som Simone De Beauvoir klassiska uttryck vill säga: "*man föds inte till kvinna utan man blir det*" (Ur Det andra könet i Forsberg, 2007). I denna studie använder vi oss av genusbegreppet för att förklara bara den ena parten, det vill säga männen. Genus är inget statistiskt begrepp, utan befinner sig ständigt i förändring, eftersom människan har en aktiv roll i skapandet av begreppet (Connell, 2006). Här vill vi introducera begreppet hegemonisk maskulinitet som finns inom genusperspektivet. Hammarlund (2009, s22ff) beskriver hegemonisk maskulinitet som det "ideala" som män strävar efter att nå. Detta strävande sker som manliga kännetecken är vad som är socialt accepterat i den sociala kontexten som både gruppen och individen agerar inom (Connell, 2006). Connell (1996) beskriver hegemonisk maskulinitet som den norm som är den dominerande och därmed allmänt accepterat.

I kontexten hälsa och sexuella risktagande har hegemonisk maskulinitet en framträdande roll för att kunna se och förklara männens beteende (Hammarlund, 2009, s23). Idealbilden av vad som är manligt sätts upp inom den grupp man agerar. På så sätt blir det normen, samtidigt som man säger vad som inte är manligt. Denna idealbild är den mest eftersträvarsvärda, både för att få fördelar inom och utanför gruppen, och då med gruppen som referenspunkt. Således kan en man inneha många olika manligheter och därmed olika identiteter utifrån den kontext man är inom för stunden, samt att ett agerande utifrån detta nästan kan tvingas fram (Connell, 1996). Vidare skriver Connell att det sker en ständig kamp kring vilken idealbilden är och vilken som skall gälla. Detta agerande gör att man samtidigt befäster den rådande idealbilden genom kampen. Befästandet av idealbilden sker genom ageranden, och det antingen genom att man är delaktig eller underordnad gentemot idealbilden. Exempel på detta i samhället är

heterosexualitet och homosexualitet. Här är heteronormen den gällande normen och homosexualitet den underordnande. Genom att tillhöra en av dessa grupper befäster man också normen genom antingen delaktighet eller underordning.

Enligt en hegemonisk maskulinitets perspektiv förmedlas sexualitet och genus utifrån hur den situation, eller region, man är inom konstitueras. En region kan förklaras som en plats som är för inbördes beundran och som är utan insyn och påverkan från ”andra” än de i gruppen (Andreasson, 2003). Frågor bland män som rör intimitet, både inom och utom regionen, kallas även för homosocialitet och är en disciplinerad form av intimitet (Hammarén/Johansson, 2002). Här söker unga män i stor utsträckning bekräftelse hos varandra och är helt upptagna av att ”bli män” (Hammarlund, 2009). Inom gruppen sätts intimitetens regler upp och en gemensam strävan efter det som är normen av manlighet, samtidigt som det sätts upp en yttre gräns mot omgivningen. Detta som i en del av en paradox där intimitet är en ”icke manlig vara” som förenar männen både då genom en rädsla till och en önskan av intimitet/”varan”. Connell (2006) skriver om känslolivets betydelse för människor. Han skriver om hur det omedvetna förser våra föreställningar om andra människor och objekt genom känslomässiga laddningar. Dessa som både positiva och negativa laddningar som kan vara välvilligt eller fientligt inställda.

4. METOD

För att bedriva adekvat forskning är det av yttersta vikt att rätt metod väljs. Vilken metod man väljer beror på vilket syfte och frågeställning uppsatsen har. Vi kommer här nedan presentera våra val i denna process.

4.1. Val av metod

Genom att välja en kvantitativ metod vill man presentera en så "sann" bild utav något som möjligt (Elofsson, 2005). Då vårt syfte och frågeställning är tänkt att mäta attityder, för en större mängd respondenter, är kvantitativ metod den metod som lämpar sig bäst. Studien kommer att utgå med både deduktiv och induktiv ansats. Med deduktiv ansats utgår man i analysen från teori/tidigare kunskap på området (Larsson, 2005). Med induktiv ansats väcks forskarens nyfikenhet på grund av ett intresse till ett fenomen eller ämne (Svenning, 2003). Utifrån detta går det att visa en generell bild av fenomenet/ämnet samtidigt som nya frågor väcks. Forskaren får på så sätt nya infallsvinklar till fenomenet/ämnet och kunskapen växer. Denna studie utgår från en abduktiv ansats vilket innebär att man då blandar dessa två tekniker (Larsson, 2005).

4.2. Urval

Elofsson (2005) beskriver målpopulation som den grupp som är möjlig att undersöka utan några som helst praktiska eller teoretiska avgränsningar. Vidare skriver han att en rampopulation är den grupp som är praktiskt möjlig att undersöka, vilket i vårt fall skulle innebära alla killar som går tredje året på gymnasiet. Från rampopulationen väljer man en urvalsmetodik som bäst passar för studien. Vårt urval finns under kategorin icke-sannolikhetsurval då vi har ett bekvämlighetsurval. Ett bekvämlighetsurval är ett "stickprov" utan att en urvalsram finns (Eliasson, 2006). Vårt bekvämlighetsurval, och då våra respondenter, har vi fått genom att vi kontaktat olika gymnasieskolor i Göteborgsområdet med omnejd. Kontakten med skolorna har skett genom i första hand e-mail, men en del skolor har kontaktats genom ett traditionellt brev (se bilaga 1). Vi har medvetet valt olika skolor med olika inriktningar, så som praktiska och teoretiska, för att få ett bekvämlighetsurval med viss representativitet för en större mängd ungdomar på 3:e året på gymnasiet. Vi vill här betona att vi inte gör någon jämförelse mellan program i vår studie. Snöbollsurval är ett urval som bygger på subjektivitet (Eliasson, 2006). Det innebär att de respondenter som man lyckats fånga in kan känna till andra som vill medverka. I vår studie finns det något som vi tolkar som

ett snöbollseffektsurval. Detta genom att de lärare som vi kommit i kontakt med rekommenderat oss ta kontakt med andra lärare som de känner till och som är villiga att hjälpa oss. Det är inte vårt eller respondenternas subjektiva urval som kommer i fokus utan lärarnas, men det har i alla fall hjälpt oss i att få tag på respondenter. Totalt kontaktades 20 gymnasieskolor per e-mail, ytterligare tre kontaktades genom traditionellt brev. Av dessa svarade åtta gymnasieskolor jakande på vår förfrågan, men tre skolor föll bort av tidsskäl och på grund av för få respondenter. 172 enkäter delades ut på de 5 skolor och ca 12 klasser vi besökte.

4.3. Enkäten

Som underlag då vi jobbade fram vår enkät fick vi tillgång till Ronny Tikkanens forskningsprojekt som socialstyrelsen gett Göteborgs Universitet i uppgift att göra. Studien går under namnet UNGKAB09. Här presenteras 63 frågor med många och mycket ingående frågor kring sexualitet och sex som skall skickas ut till åldersgruppen 15-29 år. UNGKAB09:s ingående frågor omarbetades för att passa vårt syfte och det var med dessa som grund som vår enkät tog sin form. Vi tog även lite inspiration till våra frågor från Herlitz studie *HIV OCH AIDS I SVERIGE* från 2008. Vid starten av uppsatsskrivandet kom en inbjudan från en ungdomsmottagning kring ett samarbete, då det fanns lite parallella spår i deras preventiva arbete som de var på gång med. Samarbetet var inget vi gick vidare med förutom att vi delade med oss av vår enkät.

Vår enkät var på totalt fem sidor plus ett försättsblad som respondenterna fick behålla, där våra kontaktuppgifter fanns. Enkäten är konstruerad och genomtänkt så att den vänder sig till alla killar, oavsett om de har debuterat sexuellt eller inte, samtidigt visar den inte på ett heteronormativt perspektiv, utan frågor är formulerade så att alla med olika sexualitet kan besvara enkäten.

Enkäten hade två ämnen i fokus, kondomanvändning och klamydia, där kondomanvändning är huvudfokus. Fråga 1 var en ren bakgrundsfråga. Här funderade vi länge på tidsaspekten på en relation. Till slut bestämdes vi oss för att tidsaspekten 3 månader var ett bra intervall. Vårt resonemang kretsade kring att man under sommarlovet har fler relationer än under andra tider under året (Hammarlund, 2006) samt att vi delade ut enkäten ca 3 månader efter skolstart. På så sätt skulle vi fånga upp deras riskbeteende som varit under sommarlovet. Det är inte för inte som klamydiadagen infaller sig den 14 september.

Övriga 13 frågor i enkäten var uppdelad på de tre olika teman; kunskap, känslor och handlande, vilket överensstämmer med attitydbegreppet (se bilaga 2 för den fullständiga versionen av enkäten samt se attitydbegreppet, se avsnitt 1.5). Detta är något ni även kommer att kunna följa i resultat-, analys och slutdiskussionsdelen. Ett par av frågorna i enkäten var kunskapsfrågor och ett par var handlande frågor. Ett exempel på en kunskapsfråga är fråga 2 och på temat handlande, fråga 10. Andra frågor blandade de båda teman känslor och handlande, vilket exemplifieras genom frågorna 8 och 11.

Frågorna 1, 4, 5, 10, 13 och 14 är frågor med ett svarsalternativ. Frågorna 2, 6 och 8 är påståenden där respondenterna får ta ställning på en skala 1-4, där 1 är lite kunskap/minst viktigt och 4 mycket kunskap/mycket viktigt. Frågorna 3, 7 och 9 är kompletterande för frågorna 2, 6 och 8 samtidigt som de är individuella frågor för analysen och resultatdelen. Frågorna 11 och 12 är frågor med flersvarsalternativ där fråga 12 har en begränsat svarsantal till 3 stycken svar.

Trost (2001) påpekar att det i vissa fall kan vara bra att slänga in en fråga som bryter mönstret halvvägs för att kolla respondenten inte bara kryssar, vilket är viktigt menar han och något vi håller med om. Detta fanns med oss i tankar och diskussioner när vi konstruerade och byggde upp vår enkät. Enkätens uppbyggnad, med flera olika delar som svarsalternativ, var ett medvetet val för att förhindra att killarna svarade per automatik eller rutin på frågorna. Exempel på detta är frågorna 3, 7 och 9 i vår enkät.

Vår pilotstudie, som skickades till tre killar i Karlstad som var i 17-19 år gamla, drog ut på tiden och deras synpunkter kom inte till oss i tid. Ett tidigarelagt erbjudande av respondenter från en gymnasieskola, innan det annalkande höstlov v.44, gjorde att vi valde att gå igenom enkäten ytterligare en gång innan vi hade fått ta del av pilotstudien. Detta för att kunna dela ut den till de "riktiga" respondenterna. Detta resulterade i en del ändringar, och frågor som togs bort, som vi själva uppfattade annars skulle försvåra studien. Då pilotstudien inte gav oss den trygghet som vi önskade innan vi gav oss ut bland respondenterna, fanns det en del tvivel på hur enkäten skulle tas emot och om alla frågorna skulle uppfattas korrekt, och gav oss därför inte det bästa utgångsläget som vi ville ha. I efterhand kontrollerade vi pilotstudiens reaktioner och anmärkningar av enkäten. Vi fann att anmärkningarna var på de frågor som vi

själva ändrat men även på en del mindre företeelser, såsom särskrivningar och någon onödigt lång formulering, som vi nu får leva med.

4.4. Bortfall

Externt bortfall, eller objektsbortfall, är sådant som räknas då forskaren inte fått in svar överhuvudtaget då ett visst antal enkäter är skickade efter ett visst urval (Olsson/Sörenson, 2001). Då vi använt oss av bekvämlighetsurval finns inte denna rena del av objektsbortfall. En tolkning av objektsbortfall, som vi ändå gör i denna studie, är de enkäter som återlämnats blanka till oss. Enkäter som vi bedömer inte överhuvudtaget fyllts i på ett adekvat sätt anser vi vara bortfall och tas inte med i analysen överhuvudtaget. Vi kommer att ta upp och benämna det antalet som berörs i resultatdelen.

Internt bortfall, eller partiellt bortfall, innebär att en del av frågorna i enkäten inte är besvarade eller bara delvis besvarade (Olsson/Sörenson, 2001). Vi kommer få en del partiellt bortfall som kan tolkas lite olika. Det partiella bortfall vi har, kan tolkas att det är känsliga frågor som vi ställer och därmed svåra att svara på. En annan förklaring kan vara att frågorna upplevs som svåra att förstå, för diger textmassa som respondenterna inte orkat läsa eller att olika tolkningar av frågorna görs som gör frågan svår att besvara. Sist kan det även vara så att någon missat att svara på en fråga helt enkelt. Alla dessa anledningar till bortfall är inlagt som ”ej svarat” i resultat- och tolkningsdelen.

Något vi inte kunde förhindra var att respondenterna undvikit att svara på en del frågor. Detta är något vi belyser i resultatdelen, där vi presenterar bortfallet på varje fråga för att ge läsaren en fingervisning på hur reliabel frågan är att göra analyser utifrån. Fråga 11 i vår enkät upplevde inte fungerade riktigt som den skulle. Vi tror många inte läst frågan ordentligt och därmed missat att det varit flervalssalternativ till svar, men det kan även vara att de valt att bara svara ett enda alternativ. Detta är något vi aldrig kommer få svar på, men en fråga med mycket text och många alternativ var inte så bra på slutet av enkäten. Frågan är trots detta med i resultatdelen.

4.5. Litteratursökning

Göteborgs Universitetsbiblioteks katalog på Internet, GUNDA, är något vi använt oss av då vi sökt efter vår litteratur. Här har vi sökt litteratur såsom böcker, tidskrifter och rapporter med mera samt att vi fått tillgång till Nationalencyklopedin för begreppsförklaringar.

Biblioteksträffen som anordnades för oss i början av kursen gav oss uppslag i att använda databaser och detta gav oss en hjälp på vägen i att söka rätt på aktuell forskning, publikationer, rapporter och artiklar i vetenskapliga tidskrifter som finns på Internet. Vidare sökte vi tidigare C-uppsatser kring ämnet på GUPEA, Göteborgs Universitets Publikationer Elektroniskt Arkiv, som gett oss uppslag på bra litteratur. Slutligen finns den outtömliga källan Internet. Här har vi funnit fakta och information från flera olika ställen (se källförteckningen avsnitt 8.3).

4.6. Analysmetod

Presentationen av vårt material sker både som text och tabeller i resultatredovisningsdelen (se avsnitt 5). I resultatdelen gör vi en poäng utifrån uppsatsens upplägg kring attitydbegreppets ingående delar; kunskap, känslor och handlande. Vidare har vi grupperat in fråga 1 till två grupper. Dessa grupper är singlar och relationer. Vid vissa frågor ser vi en dimension i grupperingen singlar och relationer och där vi anser att det är nödvändigt, belyser vi dessa skillnader.

Vår uppsats är inkodad och arbetad i datahanteringsprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). I detta program utför vi de analyser av materialet vi samlat in. Univariata analyser görs för att se hur statusen är av en variabel i undersökningen (Greasley, 2008). En univariataanalys visar en översiktlig bild av en variabel, eller fråga, och säger ingenting om det undersökta ämnet i stort, utan det är först då du börjar jämföra de univariata analyserna som en bild av materialet uppstår. Det är detta som kallas bivariat analys (Greasley, 2008). Univariata analyser som vi gör är uträkningar av medelvärden (T-test) samt tar fram frekvenstabeller av valda/skrivna alternativ som framkommit av respondenterna i enkäten. De bivariata analyserna vi utför är korstabuleringar och jämföranden av medelvärden. Vi har använt t-test när vi jämför respondenternas olika uppfattningar hur mycket kunskap de får ifrån olika grupper, till exempelvis partner, media och kompisar i Fråga 1 ur enkäten. Vidare jämför vi de i relationer och singlars medeltal. Detta för att förkasta nollhypotesen, det vill säga att ingen skillnad föreligger mellan singlar och de i relationer. På de frågor som vi anser det befogat har vi presenterat skillnader som uppstått. Då vi vill belysa en stor och utbredd bild av attityder till kondom användning och klamydia är enkla analyser och redovisningar av resultatet att föredra framför ingående och djupgående analyser (Månsson/Daneback/Tikkanen/Löfgren-Mårtenson, 2003).

Standardavvikelsen är ett spridningsmått och som visar hur stor spridning svaren är i en fråga, men även för hur generella statistiska slutsatser man kan göra (Körner/Wahlgren, 2002). Genom att göra ett chi-två test får man fram hur möjlig studien är att generalisera på en större population (Greasley, 2008). Då vi har ett bekvämlighetsurval finns inte möjlighet för oss att presentera ett adekvat signifikanttest eller dra generella statistiska slutsatser. Därför väljer vi att inte göra ett chi-två test. Vi väljer att på vissa frågor visa standardavvikelsen, och detta för att visa spridningen i frågan och inte för att visa materialets generaliserings möjlighet.

Direkta orsakssamband är inget vi kommer att hitta i vår studie, om än att i vårt material kommer att finnas antydningar till orsakssamband. Det kan istället handla om samvariation, vilket är ett begrepp som inte skall förknippas med kausalitet (Månsson/Daneback/Tikkanen/Löfgren-Mårtenson, 2003). Samvariation är när något stämmer överens med något, men att det inte för alltid behöver vara på detta sätt. Ett exempel på detta i vår studie är de respondenter som är singlar och som värderar sin information kring kondomanvändning från kompisar högre än dem i relationer. Vi väljer i stället att förhålla oss till tidigare forskning kring både samvariation och kausalitet.

4.7. Etiska överväganden

Vetenskapsrådets etiska regler är viktiga att ha med sig när man forskar och speciellt om ämnet anses vara eller kan upplevas som känsligt (Trost, 2001). Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer som är: informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav samt nyttjandekravet är något som vi beaktat väl i denna studie. Informations-, samtyckes- och konfidentialitetskraven uppfyller vi genom de utskick vi skickat till lärare och lämnat till elever (se Bilaga 1 och försättsblad i Bilaga 2). Då sex är ett känsligt ämne, speciellt i ungdomsåren där mycket både biologiska och psykologiska förändringar inträffar, hamnade vi in i en etisk diskussion kring respondenternas ålder. Det finns en informationsskyldighet till målsman eller vårdnadshavare i vetenskapsrådets riktlinjer då man skall undersöka människor under 15år (www.stingerfonden.org). Vår studies slutgiltiga informanter, killar i årskurs 3 på gymnasiet, grundar sig på att de allra flesta uppnått myndig ålder, det vill säga 18 år. Därmed fann vi att målsmans intyg om medverkan i studien för respondenterna inte behövdes. Vidare diskuterade vi möjligheterna till att alla killar inte skulle ha fyllt 18 år och fann att möjligheten till detta finns både genom att de börjat tidigare i skolan samt ännu inte fyllt 18 år, även dessa respondenter kommer att få vara med i studien. Till stöd för vårt handlande finner vi enkätundersökningen UNGKAB09 som nu genomförs. Den har blivit granskad och

godkänd av etiska nämnden för att undersöka ungdomars kunskap, attityder och beteende kring deras sex och samlevnad mönster. Den riktar sig till ungdomar från 15 år utan att deras målsman eller vårdnadshavare gett sitt medgivande.

Trost (2001) skriver att det är av vikt när enkäter konstrueras att inga frågor får upplevas som stötande eller utpekande för vare sig grupp eller individ. Det framgår även av vårt försättsblad att studien är frivillig och att det går att avbryta när som helst när man vill (se bilaga2) och samtidigt något vi påtalade då vi lämnade ut enkäten. Vi informerade även att kuratorn och/eller sjuksköterskan på skolan var underrättade om undersökningen och dess innehåll om det skulle komma upp obehagskänslor eller uppstå andra frågor. Vidare informerade vi även respondenterna att det gick bra att vända sig till oss om de ville. Vi lämnade våra e-mail adresser på försättsbladet som vi bad dem behålla efter avslutad ifyllnad av enkäten.

4.8. Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet är begrepp som är starkt förknippade med varandra som är viktiga för att studien skall få hög tillförlitlighet (Elofsson, 2005; Lilja 2005). Med hög reliabilitet i sin studie är det möjligt att få hög validitet, men en studie kan aldrig få hög validitet om reliabiliteten är låg (Lilja, 2005).

Med validitet menas att man mäter det som är tänkt att man skall mäta, att göra den giltig (Eliasson, 2006; Olsson/Sörensen, 2001), och här riktar sig kraven mot forskarens arbete med studien som helhet. Valet av kvantitativ metod och en enkätundersökning för mätning av attityder är något som vi ser som en del i helhetsstudien som stärker validiteten i studien. Validitet finns uttryckt som både inre och yttre validitet där den inre svarar för hur empiri och teori kopplas samman (Svenning, 2003). Vidare skriver Svenning att enkäten och dess frågor är aspekter av yttre validitet och att rätt grupp fått de tilltänkta frågorna som studien avser att mäta. För att få inre validitet är det viktigt att begreppen som används är väl definierade och genomtänkta. Vårt centralaste begrepp, attityd, är något som vi väl definierat och dess definition är något som enkäten är uppbyggd på och därmed har validitet uppnåtts. Då någon av oss alltid fanns med vid utdelandet av enkäterna samt informerade respondenterna personligen anser vi att den yttre validiteten uppfyllts gällande om rätt grupp fyllt i enkäten eller inte. Vi är medvetna om att då inte pilotstudien fick det utrymme om den skulle ha haft kan ha påverkat några frågor kring enkätens och därmed en del av studiens validitet.

Reliabilitet handlar om möjligheterna till att återupprepa studien och uppnå samma resultat igen (Elofsson, 2005). Det kan ske genom att samma forskare utför studien igen eller att någon annan forskare använder sig av samma material. Enligt Trost (2001) skall inte enkätfrågorna kunna tolkas olika från person till person, vilket är mycket svårt att uppnå i realiteten, då varje individ har sin egen verklighet. Frågorna skall inte innehålla negationer, komplicerade begrepp eller ord i omvänd ordföljd som gör det lätt att missuppfatta frågan dessutom är det viktigt att frågan fångar det man vill mäta. Om inte enkätens frågor är väl genomtänkta är det lätt att få låg reliabilitet (Lilja, 2005; Eliasson, 2006). Våra frågor i enkäten finner vi har bra reliabilitet både genom att vi inspirerats av studier som bedrivits tidigare och studier som just nu bedrivs samtidigt som vi genomarbetat frågorna tillsammans vid flera olika tillfällen. Det finns självklart manuella fel som vi som forskare kan göra som kan påverka reliabiliteten. Den manuella inmatningen i dataprogrammet SPSS är en bearbetningsfas där fel kan förekomma, men är självklart något vi strävat efter inte skall ske. I vår studie finner vi det möjligt att på kort sikt få bra reliabilitet då det är starka, om än generella, avgränsningar som finns i studien. Vi vill dock flagga för att varje kohort har sina livsfrågor samt att tidens tand och samhällsutvecklingen kommer på sikt påverka svaren då attityder är en påverkbar variabel.

4.9. Generaliserbarhet

Genom god reliabilitet och validitet finns förutsättningar för att kunna generalisera på en större population än den som är den undersökta populationen (Elofsson, 2006).

Målpopulationen är den population som finns att tillgå inom den grupp som är tänkt att undersöka och ur denna population görs ett urval och det är en så kallad rampopulation (Elofsson, 2005; Eliasson, 2006). Det är utifrån ens urvalsprocess som avgör om materialet blir generaliserbar eller inte, och genom att vårt urval är ett så kallat bekvämlighetsurval, är det omöjligt att generalisera på en större population. Vårt material kan endast svara för dem som svarat på enkäten i avseende av deras attityder kring kondomanvändning och klamydia. Då det finns en kutym vid kvantitativa undersökningar att göra generaliseringar, kommer vi att göra det vid vissa frågor. Detta för att visa genom annan forskning att vårt material med viss försiktighet går att generalisera. Det finns flera aspekter som inte finns med och på så sätt försvårar generaliserbarheten på 18-åringarna både i Göteborg och Västra Götalands län.

5. RESULTAT

Vi kommer här nu att presentera resultatet av enkäten. Först har vi valt att gruppera resultatet med lite information kring respondenterna, för att sedan följa uppsatsbyggandet kring attitydbegreppets ingående delar kunskap, känslor och handlande (se avsnitt 1.5).

5.1. Respondenterna

Här skall vi redogöra för hur många som svarade på enkäten. Totalt delade vi ut och samlade in 172 enkäter. Vid en granskning av dessa 172, visade det sig att 3 av respondenterna hade avstått att svara, men lämnat in enkäten ändå. Det ger oss 169 respondenter, vilka svarat på ett adekvat sätt. Dock har inte alla dessa svarat på alla frågor i enkäten, men enkätens konstruktion (se avsnitt 4.3) möjliggjorde att vi inte ansåg dem ifyllt på ett oriktigt sätt. Vi vill tydliggöra detta genom att redovisa svarsfrekvensen för varje fråga genom procenttal och antalet svarande respondenter. Detta procenttal är baserat på 169 svarande respondenter, vilket vi gör för att visa läsaren hur många som svarat på den aktuella frågan. Vi tänker även att det ger en fingervisning om hur reliabel frågan är att göra analyser utifrån. Vi kommer fortsättningsvis att kalla respondenterna för killarna.

I enkäten frågade vi om killarna någon gång använt kondom. 169 killar (100 %) svarade på denna fråga. För att även fånga in dem som inte debuterat sexuellt var frågan om de någon gång använt kondom ensamma eller tillsammans med någon annan. 153 stycken, eller 91 %, av alla killar har någon gång använt kondom ensamma eller tillsammans med någon annan, vilket innebär att 10 %, eller 16 stycken aldrig har testat en kondom. Men vems ansvar är det att kondomen kommer fram? En övervägande del av killarna tyckte att det var bådas ansvar (76 %). 19 % ansåg att det var ens eget ansvar medan 3 % ansåg att ansvaret låg på den partnern man var med vid tillfället.

149 stycken (88 %) killar i studien svarade att de visste vart de skulle vända sig om de skulle vilja testa sig för klamydia. 114 stycken (67 %) av dessa valde att svara vart de skulle vända sig för ett test, och svarade enligt följande:

- 99 stycken skulle gå till UM
- 8 stycken skrev både UM och vårdcentralen
- 3 stycken hade skrivit vårdcentralen

- 4 stycken skrev www.klamydia.se

19 stycken (11 %) svarade nej på fråga och 1 stycken (1 %) svarade inte alls.

5.2. Relationer vs singlar

Hur upplevde killarna att de levde? 169 killar (100 %) svarade på denna fråga (se även tabell 5.1). En relation kunde uppges antingen varat i mer eller mindre än tre månader. Utifrån det svarade 34 stycken att de levde i en relation som varat i tre månader eller mer och 10 stycken i en relation som varat mindre än tre månader. Läger vi samman dessa två var det 44 stycken som uppgav att de befann sig i en relation, vilket är 26 % av det totala antalet. 23 stycken killar uppgav att de levde som singlar men träffade någon regelbundet för sex, till exempel KK eller älskare/älskarinna medan 102 stycken uppgav att de var singel utan att träffa någon regelbundet. Totalt innebär dessa två ”singelgrupper” 74 % av alla killar i studien.

Relation		
Tabell 5.1	Antal	Procent %
Relation < 3mån	10	6 %
Relation > 3mån	34	20 %
Singel men med KK	23	14 %
Singel	102	60 %
Total	169	100 %

Utifrån denna presentation vill vi visa hur vår respondentgrupp såg ut (se tabell 5.1). Vi gör här ett val som är av största vikt när vi vidare presenterar vissa resultat. Vi vill göra läsaren uppmärksam på att vi nu delar upp de fyra grupperna i tabell 5.1, i två. De som uppgett att de lever i en relation, oavsett längd, placerar vi i en grupp vi kallar Relationer. Vidare placerar vi singlar som antingen uppgett sig som singel men med KK och singel i en grupp vi kallar för Singlar. Detta för att vi vill belysa skillnader i resultatet mellan singlar och de som lever i relationer.

När du nu läser vidare i resultatdelen används följande förkortningar:

Singlar – både de med och de utan älskare/KK

Relationer – både de med längre eller kortare relation än 3mån

5.3. Kunskap

Hur mycket kunskap kring kondomer killarna får från olika grupper fick de gradera på en skala. Skalan är från 1 till 4 där 1= lite kunskap och 4= mycket kunskap.

Resultatet visar att UM fick högst medeltal (2,81) (se tabell 5.2) och det killarna anser att de får lite kunskap ifrån, är partnern (2,05). Ur tabell 5.2 går det att utläsa att efter UM kom sexualundervisningen i skolan och på plats tre Internet. Vidare fick Media 2,16 i medelvärde och kompisar 2,09. Svarsantalet på dessa frågor ligger mellan 156-167 killar (98 % - 100 %). (se tabell 5.2)

Hur mycket kunskap kring kondomer killarna anser att dom får
från olika grupper.

Tabell 5.2	Medelvärde	Std. avikelse	Antal svar
Partner	2,05	,962	156
Media	2,16	,933	164
Kompisar	2,09	,919	164
Internet	2,41	1,049	162
Sexualundervisning	2,78	1,008	167
UM	2,81	1,070	165

En generell bild som framkom i ovan resultat, var att killarna som levde i relationer hade ett högre medelvärde än singlarna på nästan alla frågor, förutom media och kompisar. Men skillnaderna var inte så stora att vi anser att de behövs presenteras i siffror.

Vilken av dessa grupper, som de ovan fick gradera i tabell 5.2, tycker killarna är viktigast i kunskapsförmedling kring kondomanvändning? 137 killar (81 %) valde att svara på denna fråga. Killarna angav att UM och sexualundervisningen är de två viktigaste i kunskapssyfte kring kondomanvändning, vilket stämde bra då dessa fått högst medelvärde (se tabell 5.2). Något som visade sig var att förälder som svarsalternativ var ifyllt av fyra killar, vilka dessa placerad som en av de viktigaste i kunskapssyfte. Av killarna som svarade ingick 37 stycken i gruppen relationer och 100 stycken i gruppen singlar. 32 (19 %) killar valde att inte svara på denna fråga.

Finns det skillnader mellan singlarna och de som lever i relationer i hur viktiga de anser att de olika grupperna är? Fler som levde i relationer hade satt att partner har större betydelse i kunskapsförmedling för kondomanvändning än singlarna. För singlarna (procentuellt sett), är

kompisar nästan dubbelt så viktiga i kunskapsförmedling för kondom användning, än hos dem som lever i en relation. Belyst i siffror: 31 % för singlar mot 16 % för dem i en relation (se tabell 5.3). För singlar är även media en viktigare källa än för dem i en relation, 45 % (n=45) respektive 27 % (n=10), totalt 40 % (n=55).

Tabell 5.3

Relationer eller singlar/kunskap viktigast från kompisar

		Kunskap viktigast
		från kompisar
Relationer	Antal (n)	6
	% inom relationer eller singlar	16 %
Singlar	Antal (n)	31
	% inom relationer eller singlar	31 %
Totalt	Antal (n)	37
	% inom relationer eller singlar	27 %

Varifrån får killarna sin kunskap och information kring könssjukdomen klamydia? Killarna anger att de skaffar sig information och kunskap kring klamydia både från sexualundervisningen i skolan och UM. Dessa två informationskällor ansågs nästan vara lika stora procentuellt sett (72 % respektive 71 %). Internet är den tredje största informations och kunskapskälla, anger killarna (63 %). Den källan som killarna anser de får minst information och kunskap ifrån, är sin partner medan media svarar för 48 %. Mindre betydande roll än media för förmedling av information och kunskap kring klamydia, har familjen med 10 %. Kompisars inflytande fick en procentandel på 27 %. Här finner vi också den största skillnaden uppdelat mellan singlar och de som lever i relationer. Singlar uppger att kompisarna nästan har 3 gånger viktigare roll i kunskaps- och informationssyfte, än för dem som lever i relationer. Även media anges i högre omfattning där singlar får/hämtar sin information/kunskap. De i relationer anger däremot att de får/hämtar sin information/kunskap från UM i större utsträckning än vad singlar anger. 2 % har svarat att de inte vet vad klamydia är och dessa 2 % definierar sig som singlar. Det var 113 killar (66 %) som svarade på denna fråga.

5.4. Handlande

Hur viktigt är det med kondom vid samlag? 163 killar (96 %) valde att svara på denna fråga och utav dem svarade 56 % att det är jätteviktigt att använda kondom vid samlag. Vidare ur

tabellen 5.4 ser vi att 20 % bryr sig inte, medan 12 % anser att det inte alls är viktigt att använda kondom vid samlag. När vi jämför grupperna, relationer och singlar, som inte tycker det alls är viktigt att använda kondom vid samlag, framkommer gruppen relationer som större (23 %) än dem som lever som singlar (8 %). När vi slår samman Inte alls viktigt och Bryr mig inte är det 29 % av alla singlar som tycker detta. Motsvarande siffra för de i relationer är 38 %. (Se tabell 5.4)

Tabell 5.4 Hur viktigt är kondom?/Relationer eller singlar

Hur viktigt är kondom?		Relationer eller singlar		Total
		I relationer	Singlar	
Jätteviktigt	Antal	21	70	91
	% i relationer eller singlar	52 %	57 %	56 %
Inte alls viktigt	Antal	9	10	19
	% i relationer eller singlar	23 %	8 %	12 %
Bryr mig inte	Antal	6	26	32
	% i relationer eller singlar	15 %	21 %	20 %
Vet ej	Antal	4	17	21
	% i relationer eller singlar	10 %	14 %	12 %
Antal		40	123	163
% i relationer eller singlar		100 %	100 %	100 %

Tabell 5.5

Hur viktigt det är att kondomen används vid nedan tillfälle?

	Medelvärde	Std. avikelse	Antal svar
Utomlands	3,86	,422	169
Berusad	3,30	1,025	168
Nypartner	3,35	,827	168
KK	2,75	1,064	166
ONS	3,53	,790	167
Fast.relation	1,68	,910	168

Hur viktigt killarna tyckte att kondom används fram vid olika tillfällen fick de gradera på en skala. Skalan är från 1 till 4 där 1=minst viktigt och 4=mycket viktigt. Svarsantalet på dessa frågor ligger mellan 167-169 killar (98 % - 100 %). (se tabell 5.5)

Ur tabell 5.5 går det att utläsa att utomlands är det tillfälle med högst medelvärde (3,86). Vidare, efter utomlands, kom one-night-stand (ONS) och därefter när man träffar en ny partner. Det är först på 4:e plats som berusat tillstånd kommer. Tabellen 5.5 visar även att killarna värderar kondom användning vid så kallad Knull Kompis (KK) (2,75) lägre i ett medeltalsjämförande än de vi tidigare presenterat. Sen går det att utläsa att lägst medelvärde (1,68) har kondom användandet vid en fast relation fått. Den bild som framträder då vi delar upp dem i relationer och singlar, visar att de som lever i relationer har ett högre medeltal på alla frågor förutom vid fast partner. Skillnaderna är dock marginella.

Med ett medeltalsjämförande kan man ju säga att utomlands är det tillfälle som killarna anser som viktigast. Men stämmer det? Denna fråga gav oss 151 stycken svar (89 %) varav 83 % av de svarande anger utomlands som det tillfälle där det är viktigast att använda kondom och 70 % svarar ONS som näst viktigast. Genom detta bekräftar killarna den bild som ett medeltalsjämförande ger. Här slutar liknelserna och berusat tillstånd anses viktigare att använda kondom (49 %) än då man träffar en ny partner (44 %).

Vi hittade en avvikelse mellan dem som lever i relationer och de som är singlar, gällande kondom användning vid en KK-kontakt. De som lever i relationer anser att det är dubbelt så viktigt, procentuellt sett (27 %), att använda kondom vid KK än vad singlar gör (14 %).

Tabell 5.6

Risk för klamydia	Antal	Procent
Ingen risk	80	48 %
Liten risk	58	35 %
Medelstor risk	23	14 %
Stor risk	1	0,6 %
Mycket stor risk	2	1,2 %
Har redan klamydia	2	1,2 %
Total	166	100 %

166 stycken (97 %) svarande på hur risken ser ut för dem att smittas av klamydia just nu och tre månader tillbaka. 48 % av dessa ansåg att det inte fanns någon risk alls, vilket kan jämföras med att 35 % ansåg att det fanns en Liten risk för dem att få klamydia (se tabell 5.6). Ur tabellen går det även att utläsa att det var få som svarat att det fanns Stor risk och Mycket stor risk för dem att få klamydia. Vidare ansåg 13 % att det fanns Medelstor risk för att få klamydia (se tabell 5.6).

Inga stora skillnader mellan de som lever i relationer och de som lever som singlar kan påvisas ur ovanstående resultat. Men nästan hälften som lever i relationer anser att det antingen finns en Liten eller Medel stor risk för dem att få klamydia så som de levde de 3 senaste månaderna.

5.5. Känslor och handlande

166 stycken (97 %) svarade på hur de reagerar då de träffar en ny sexpartner som vill använda kondom. Vi anser att svarsfrekvensen kan vara lite vilseledande på denna fråga (se avsnitt 4.4), men väljer ändå att presentera resultatet. Detta för att vi finner alternativen som är valda som tillräckligt stora och därmed möjliga att presentera.

Då killarna träffar en ny sexpartner som säger att han/hon vill använda kondom vid samlag svarar de flesta att de tycker att partnern verkar omtänksam och ansvarsfull (67 %) samtidigt tycker över hälften att det är bra för att de själva inte behöver oroa sig efteråt (54 %). En annan anledning är att de gärna själva vill använda kondom och tycker det är bra att partnern föreslår detta (41 %). Lika stora andelar (19 %) tycker att kondomen är avtändande och att de säger att det skulle kännas som att partnern kanske har en könssjukdom. 2 stycken (1 %) anser att en kondom kan vara upphetsande.

Finns det skillnader mellan singlar och de i relationer? Procentuellt sett är det dubbelt så många i relationer än singlar, som anser att förslaget kondom skulle innebära att partnern kanske hade en könssjukdom. Förhållandet är likadant i avseendet att de skulle känna sig avtända om kondomen kom fram. Vidare tycker en större andel singlar än de i relation, att det är bra då partnern föreslår kondom för att de skall slippa känna oro efteråt.

Hur viktigt anledningarna i tabell 5.7 är för killarna skulle använda kondom, fick de gradera på en skala. Skalan är från 1 till 4 där 1= ej viktigt och 4= mycket viktigt.

När det gäller hur viktigt killarna tycker det är att använda kondom visar det sig att undvikandet av en könssjukdom fått högst medelvärde (3,76) och kondomen som ett förspelsinslag lägst medelvärde (1,41). Vidare går det att utläsa ur tabellen 5.7 att anledningen till att använda kondom för att undvika en oönskad graviditet fick näst högst medelvärde (3,61) och att slippa vara orolig efteråt följer efter det. Omtanke om varandra fick det fjärde högsta medelvärdet tätt följt av trygghet under akten. Svarsantalet på dessa frågor ligger mellan 162-167 stycken (96 % - 99 %). (se tabell 5.7)

Då vi gjorde ett medeltalsjämförande mellan singlar och de i relationer, visade det sig att singlarnas medeltal generellt var högre på alla frågor än för dem i relationer, förutom vid omtanke om varandra.

Tabell 5.7

Hur viktig tycker du nedan anledning är för att använda kondom?

	Medelvärde	Std. avikelse	Antal svar
Princip	2,18	,977	163
Undvika kladd	1,78	,868	163
Undvika könssjukdom	3,76	,541	166
Bättre förspel	1,41	,691	163
Undvika graviditet	3,61	,729	165
Mer fräscht	1,81	,813	163
Trygghet	2,52	1,053	164
Längre sex	1,87	,899	163
Omtanke	2,53	,979	165
Öka lusten	1,51	,758	162
Ingen oro efteråt	3,17	1,024	167

Vi ville att de skulle välja fyra av ovanstående faktorer som de ansåg vara viktigast för dem till att använda kondom, vilket 124 killar (72 %) svarade på. Detta för att få se likheter eller skillnader till de medelvärden som framkom. Killarna visade upp en entydig bild. Det viktigaste för killarna var att undvika en könssjukdom (98 %) och att undvika en oönskad graviditet (97 %). Tredje största posten var att slippa vara orolig efteråt (76 %) och fjärde fann vi att trygghet under akt samt att inte vara orolig efteråt, vilka hade lika stort procenttal. Ingen av killarna hade på någon av platserna satt att kondomen kunde utgöra ett inslag för bättre förspel.

Är det någon skillnad för dem som angett sig för att vara singlar och dem i relationer?

Ja, om än att skillnaderna är små. Den största skillnaden fann vi vid känslan av trygghet under akten. Här var det en större andel (procentuellt sett) singlar som tyckte att trygghet var viktigare än vad det var för dem i relationer.

5.6. Sammanfattning av huvudresultaten

Ungdomsmottagningen och skolans sexualundervisning är viktiga för **kunskapsinhämtande** för killarna, både då det gäller kondom användning och klamydia. Kompisars inflytande skiljer sig mellan singlar och de i relationer. För singlar har de en större betydelse än för dem i relationer. Vidare ser de i relationer sin partner som mer betydelsefull än de som lever som singlar. Killarna ser inte kondomen som något lustfyllt inslag utan någon som mer är i vägen och avtändande. Dock är **känslan** då en ny sex partnern ”erbjuder” kondom, att det står för något som är omtänksamt, ansvarsfullt och för egen del något tacksamt, då man slipper känna oro efteråt. Visserligen finner vi vissa gradvisa skillnader hos singlar och de i relationer. Till exempel vid ovanstående fråga, då fler som lever i relationer anser att det kan kännas som om ens partner, eller att ens partner tror att ”jag” har en könssjukdom, än de som lever som singlar.

Killarna har dubbelmoral till kondomen. Majoriteten anser och vet att det är jätteviktigt att kondom används och tycker att det är bådadas ansvar att den kommer fram och på, men samtidigt säger de att det finns en risk att de kan ha fått klamydia så som de levte under de tre (3) senaste månaderna. Många av killarna har kunskaper om vart man skall vända sig om man misstänker att man fått klamydia. UM är den institution som de allra flesta skulle gå till. Utifrån ett **handlande** anser killarna att det är absolut viktigast att använda kondom när man är utomlands, men att kondomen kommer på trots allt, handlar till största delen om att man vill undvika antingen en könssjukdom eller en oönskad graviditet. Kondomens existens i ett fast förhållande är mycket mer sällsynt och inte av så stor vikt.

6. ANALYS

Vi kommer här nu att analysera vårt resultat. Detta sker genom våra teorier hegemonisk maskulinitet, symbolisk interaktionism och kärleksideologin (se avsnitt 3), samt förstärka bilden med tidigare forskning (se avsnitt 2). Vi vill uppmärksamma läsaren att i analysen möter du rubrikerna kunskap, känsla och handlande. Dessa rubriker bygger på attitydbegreppet (se avsnitt 1.5), vilka är genomgående teman i uppsatsen.

6.1. Kunskap kring kondomanvändning och klamydia

Ungdomsåren präglas av en intensiv utvecklingstid, tid då föräldrainflytandet minskar och kamrater blir allt viktigare (Lalander/Johansson, 2002). Det handlar också om att utveckla sin identitet med att pröva gränser och skaffa sig nya erfarenheter. Den individualisering som präglar samtidskulturen visar sig inte på samma sätt som tidigare, individen relaterar inte till det sociala livet i familjegruppen eller kulturen, utan lever i en mer privat sfär (Lalander/Johansson, 2002). Familjen är inte längre inblandad på samma sätt som tidigare i hur ungdomen skapar sin identitet. Denna företeelse tolkar vi avspeglas i vår undersökning när vi ställt frågan hur mycket kunskap killarna får kring kondomanvändning från olika grupper. Endast fyra stycken svarade att viktig kunskap kring kondomanvändning kom ifrån föräldrarna, medan 37 killar hade svarat kompisar. Även om kamrater blir allt viktigare i ungdomens liv anses sexualitet vara något som är intimt och som tillhör individen och ett samtal om sex kan upplevas som känsligt och någonting man inte alltid vill diskutera med andra (Berg, 2009). Detta är något vi tolkar kan vara anledningen till att så få killar skrivit kompisar som en viktig del i kunskapssyfte av kondomanvändning. Något som studiens resultat visade var skillnaden i betydelse av kompisar i kunskapssyfte kring kondomanvändning mellan singlarna och de i relationer. Dubbelt så stor betydelse har kompisar för singlarna än vad de i relationer anser, vilket vi tolkar som en övergång från familjen till kompisar kring utbyte av kunskaper. Lalander/Johansson (2002) menar att ungdomar skapar sin egen kultur relativt oberoende av föräldrarna, genom sina egna stilar och symboler och fokus flyttas till kompisar, medier och Internet. Internet som fenomen är ett nytt sätt att kommunicera på och har blivit en öppen arena för kommunikation kring sex för många ungdomar. Det visar sig i vår studie genom att killarna anser att Internet är den tredje viktigaste källan för information kring kondomanvändning och klamydia och viktigare än både media och kompisar.

Connell (1996) skriver att killar som vill bli bekräftade i sin manlighet, måste visa upp sina prestationer inför den grupp de agerar inom, och helst ha skaffat sig så mycket sexuell erfarenhet som möjligt. I vår studie ser vi att kunskap kring kondomanvändning och klamydia främst kommer från UM och sex- och samlevnadsundervisningen i skolan. Genom vetskap om var kunskap finns att tillgå kan man uttrycka sig erfarenhetsmässigt och visa upp detta inför gruppen. Vidare visar vår studie att många av killarna vet att det är UM man vänder sig till för att testa sig för klamydia. Genom denna kunskap kan man vinna beundran inifrån ”gruppens” medlemmar, vilket stärker ens position inom gruppen.

Inom homosocialiteten sätts intimitetens regler upp och med dessa som referenspunkt strävar killarna efter normen av manlighet. I vår studie har 9 av 10 killar någon gång använt kondom ensam eller tillsammans med någon. Utifrån detta kan vi se att gruppen killar är väl medvetna om vad en kondom är och vad den skall används till. Något som vi tolkar är viktigt för att kunna få vara med i gruppen killar och den så kallade homosocialiteten. Hammarén/Johansson (2002) berör utifrån genusperspektiv mäns intimitet, där de beskriver intimiteten som en paradoxal ”vara”. Paradoxen av intimiteten som en ”vara”, som killar båda önskar och undviker, syns tydligt i våra resultat i kunskapsinhämtning kring kondomanvändning. UM och sex- och samlevnadsundervisning är två arenor där intimitetens ”vara” är långt ifrån fysisk men rankas som de två viktigaste arenorna i kunskapssyfte kring kondomanvändning. Vidare ses media som viktigare arena för singlar än för dem i relationer, vilket vi tolkar är ytterligare sätt att undvika intimitetens ”vara”; i den mån att ”varan” är fysisk. Här finns även en skillnad mellan de i relationer och singlar. Intimiteten som en **fysisk** ”vara” är viktigare för dem i relationer än för dem som singlar. Vilket visar sig i studien genom att partnern är viktigare för dem som kunskapskälla i relationer än singlar. Vi tolkar det som att de i relationer vågar möta intimiteten, vilket de även har möjlighet till då de lever i relationer. Den intimitet som fysisk ”vara” som finns för dem som lever i relationer, är således viktigare än media.

Helmius (2000) skriver att ungdomar uppträder på de tre olika arenorna hemmet, skolan och kamratgruppen, där samspel mellan de olika aktörerna sker. Detta innebär att ungdomen påverkas av olika socialisationsföreträdare samtidigt som dessa inte är helt fristående från varandra. Enligt Forsberg (2006) har forskning om ungdomarnas sexualitet fått stor betydelse för hur skolorna bedriver sin sex- och samlevnadsundervisning. Killarna i vår studie anger skolans sex- och samlevnadsundervisningen som den viktigaste arenan som kunskapskälla för

klamydia och som näst viktigaste kring kondomanvändning, vilket är oavsett om killarna lever i relationer eller som singlar. Med utgångspunkt i symbolisk interaktionism sker synen på sexualitet och sexuell utveckling i möten med betydelsefulla andra och som lärs in i ungdomen (Helmius, 2000). Vi tolkar att killarna i studien ser sex- och samlevnadsundervisningen i skolan som en betydelsefull andra. Detta genom att killarna anser den informationen de får/hämtar kring kondomanvändning och klamydia från sex- och samlevnadsundervisningen i skolan, som viktig. Vidare värderar de denna information väldigt högt. Som komplement till vår studie och belysa detta med en annan infallsvinkel, skriver Kindeberg (1997) att en djupinriktad undervisning kan verka främjande. Vidare skriver hon att lärarens engagemang och attityd genom diskussioner och dialog skapar en "känslomässig gemenskap", och på så sätt skapar förutsättningar till kunskapsinläring och på sikt till förändring i handlande. Samtidigt visar Rembeck och Gunnarssons (2009) studie upp att killarna i mindre utsträckning tar åt sig av det preventiva arbete kring könssjukdomar som utförs under skolans sex- och samlevnadsundervisning.

I vår studie visste nio av tio killar vart de skulle vända sig om de smittas av klamydia och utav dessa skulle drygt två tredjedelar vända sig till UM. Resterande en tredjedel nämnde antingen vårdcentral eller www.klamydia.se (Internet). Detta tolkar vi som att killarna har kunskaper om vad klamydia är samt kunskap om vart man vänder sig när man smittats. UM fann vi i studien vara den näst viktigaste arenan som killarna hämtade/fick sin kunskap kring kondomanvändning och viktigast när det handlade om klamydia. Wendt (2009) skriver att det har på senare tid kommit UM som vänder sig endast till killar med manlig personal som har specifika kunskaper om mäns problem och behov. Killarna ska känna sig välkomna, bli bemöta med respekt och känna sig trygga när de kommer dit. I mötet med den unge strävar man till att skapa en dialog med lyhördhet och förståelse. Även här kan man se UM som en betydelsefull andra i ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv. Detta genom att många killar har kunskap om att det är bland annat UM som man kan vända sig till om man tror sig ha klamydia. Och det samtidigt som UM anses som viktigast i förmedling av kunskap och information som killarna värderar mycket högt. Dock finns det en annan bild som vi tog upp i inledningen. Enligt FSUM har killarna betydligt mindre erfarenhet av besök på ungdomsmottagningar. Då majoriteten är flickor och unga kvinnor som söker sig till ungdomsmottagningarna innebär det att killar inte testat sig lika ofta som tjejer. Hammarlund (2009) beskriver i sin studie att för de unga kvinnorna känns det ofta lättare att kontakta en ungdomsmottagning än för de unga männen. Killarna kan därför uppleva det svårare att testa

sig för en eventuell könssjukdom än tjejer. Vidare skriver hon att en del av killarna upplever tiden medan de väntar på provsvaret, som psykiskt påfrestande. Oftast kan det utåt sett se ut som bristande ansvarskänsla, men bakom kan det ligga en sårbarhet och en rädsla för att bli sjuk. Vår tolkning av UM som en betydelsefulla andra är lite motsägelsefull, för trots att killarna känner till det och ser UM som viktigast vid kunskapsöverföring av klamydia, visar tidigare forskning att kondomanvändandet sjunker med stigande ålder från 16 till 24 år (Larsson, 2009).

6.2. Känslor kring kondomanvändning och klamydia

Det är fler än hälften av killarna som anser att det är mycket viktigt att kondomen används vid samlag. Anledningarna till detta är flera uppger killarna, men enligt vår studie framkommer att undvika en könssjukdom och att undvika en oönskad graviditet som de två viktigaste. Utifrån ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv utgör symboler en möjlighet till kommunikation och handlande, vilket först och främst bygger på en känsla (Helmius, 2000). Man skulle kunna se kondomen som en symbol för ett handlande som innefattas av en bakomliggande känsla. Dessa känslor innefattar olika saker vid olika tillfällen visar vår studie. Det visar sig att känslofaktorer som är betydelsefulla för killarna för kondomanvändning är trygghet under akten, slippa vara orolig efteråt och omtanke om varandra. Samtidigt säger de att det finns känslor av obehag då en ny sexpartner vill använda kondom men även att själva kondomen gestaltar sig som ett avtändande objekt.

I vår bearbetning av resultatet fann vi att singlarna generellt har högre medelvärden vid olika anledningar för kondomanvändning. Killar som lever som singlar värderar tryggheten under akten högre än de som lever i relationer. För de i relationer är däremot att inte vara orolig efteråt en viktigare anledning till kondomanvändning. Inom genusteorin förklaras hegemonisk maskulinitet som det "ideala" som män strävar efter att nå. Detta strävande efter manliga kännetecken och vad som är socialt accepterat, konstitueras i den sociala kontext som både gruppen och individen agerar inom (Connell, 2006). Ungdomarnas val kan ses utifrån det som är allmänt rådande både i samhället som inom den egna gruppen. Här finns känslan som en förstärkande aspekt och då antingen positivt eller negativt. För killarna kan en region vara den egna kompisgruppen, som utan insyn från omgivningen eller påverkan från "andra", blir gruppens värderingar det allmänt styrande. Kompisar, som källa till kunskap kring kondomanvändning, var viktigare hos singlarna än hos de i relationer, dessutom var det så att hela 43 % av alla singlar inte använde kondom. Detta tolkar vi som om regionen

kompisgruppen förmedlar kondomanvändning som något negativt. Vi drar här paralleller till annan forskning. I Tikkanens (2003) forskning indikerade respondenterna att sex med kondom inte är riktig sex samt i Johanssons (2001) studie, där killar tvingar till sig sex utan kondom, vilket kan vara en bild inom en region som killarna i vår studie befinner sig i.

Då killarna träffar en ny sexpartner som föreslår kondom vid samlag svarar de flesta att partnern verkar omtänksam och ansvarsfull samtidigt tycker de att det är bra då de själva inte behöver oroa sig efteråt. Tidigare forskning visar på att ungdomarna idag har fler sexuella kontakter än tidigare samt lever i en tid med högre sexuellt risktagande än tidigare (Forsberg, 2006). Vidare skriver Forsberg att det idag är vanligare att leva i förhållanden utan att kärlek är inblandad. Connell (2006) skriver om känslolivets betydelse för människor, och hur det omedvetna förser våra föreställningar om andra människor med känslomässiga laddningar. Dessa kan både vara positiva och negativa, vilka kan vara välvilligt eller fientligt inställda till objektet. Positiva känslor till samlag med kondom kan betyda en lättnad av att inte behöva oroa sig efteråt samt att undgå sexuella hälsorisker i form av en könssjukdom eller ofrivilligt faderskap (oönskad graviditet). Även känsloladdningar som killarna angett såsom känsla av trygghet, förknippas med handlingar som ansvar och omtanke om varandra. Alla dessa dimensioner är viktiga faktorer till positiva känsloladdningar, medvetna eller omedvetna, till att kondomanvändning sker.

Trots att tonårsgruppen är den grupp som använder preventivmedel i relativt hög utsträckning så finns det ett utbrett risktagande när det gäller oplanerade och oönskade graviditeter och aborter, samt sexuellt överförbara infektioner (Häggström-Nordin, 2009). Enligt vår studie har 42 % av killarna en inställning till kondomanvändning vid samlag som säger att det är inte alls viktigt, bryr sig inte eller vet ej, vilket vi tolkar både som att det är en ganska hög siffra och att många killar i studien har ett riskbeteende. Trots att kondom utgör det enda skyddet mot könssjukdomar för killar, så visar tidigare forskning att speciellt män väljer bort kondom (Hammarlund, 2009). Vidare skriver Hammarlund att många sexuella partners, tidig erfarenhet av en könssjukdom och ett riskbeteende i mer generell mening, är några faktorer som har samband med ungdomars sexuella risktagande. Det finns dock flera skäl till varför killarna inte väljer att använda kondom. Kondomen som förspelsinslag och som anledning till att öka lusten/känslan vid samlag, är mindre viktiga anledningar som killarna svarat till kondomanvändning i enkäten. Det finns få tydliga tecken på att killarna väljer att använda kondomen på grund av positiva känsloladdningar. Endast två stycken, tycker att kondomen

kan vara upphetsande vid ett sexuellt möte. De negativa känsloladdningar till kondomanvändning då man träffar en ny sexpartner, är att man ser kondomen som avtändande samtidigt som de säger att det skulle kännas som om partnern kanske har en könssjukdom. Vidare finns skillnader mellan singlar och de som lever i en relation. Dubbelt så många (procentuellt sett) av dem som lever i en relation än de som lever som singlar, upplever kondomen som avtändande. Hammarlund (2009) skriver att en av de vanligaste orsakerna till att killarna inte använder kondom är att den minskar känsligheten hos penis och därmed gör samlaget mindre tillfredställande. Uttrycket ”som tugga kola med papper på” speglar problemet (Hammarlund, 2009 s14). Hammarlund relaterar även till tidigare forskning som visar på att det är svårt att avbryta den sexuella akten för att sätta på en kondom. Dessutom menar hon att unga människor anser att det är besvärande att tala med en partner om kondomanvändning. I förhållanden där sexualpartnern redan har ett preventivmedel behöver man bara använda kondom för att förhindra en eventuell könssjukdom, i synnerhet då man lever i en fast relation (Hammarlund, 2009).

I studien finns små skillnader mellan de som lever i en relation och singlar och deras bedömning av risker för att bli smittad av klamydia. Valet av medelstor risk, i att smittats av klamydia, var dock större för de som levde i relationer än för singlar. Att låta bli kondomen kan vara ett sätt att visa tillit till den andre och inger känsla av självsäkerhet, vilket tillåter individen att negligera risken för könssjukdom (Hammarlund, 2009). En tolkning till varför fler killar som lever i relationer anser att det föreligger risk för klamydia kan ses som att kondomen inte ”passar in” i en relation som bygger på tillit och närhet. Att använda kondom kan ses då vara det samma som att visa misstro. Känslan av att befinna sig i någon av riskzonerna för att kunna få klamydia, visade att hela 49 % av killarna bedömde att risk kunde förekomma. En högre siffra i jämförelse än de som ansåg att det inte fanns någon risk alls (se tabell 5.6). Enligt Hammarlund (2009) är det vanligt att risktagande bland ungdomar förklaras med att de känner sig osårbara, eller odödliga just för att de är unga, eller typ ”det händer inte mig”. I kontexten hälsa och sexuella risktagande har hegemoniskt maskulinitet en central roll för att kunna se och förklara killarnas beteende. Ungdomarnas ”ideala” form av maskulinitet som de förväntas sträva mot kan associeras till självsäkerhet, att vara ”ung och odödlig” samt sexuellt risktagande. Till den ideal-modellen som hegemoniska maskuliniteten ses som, kräver att alla andra män positionerar sig själva i relation till modellen. Utifrån det kan killarnas känslor och därmed handlande ses som en kamp efter strävan att uppnå en idealbild som ofta skapar känslor av ambivalenser. Detta är något vi ser i resultatet genom att

majoriteten vet att det är jätteviktigt att kondom används och att det är bådas ansvar att den kommer fram och på. Samtidigt säger de att det finns en risk för en klamydiainfektion så som de levit under de 3 senaste månaderna. Denna idealbild är den mest eftersträvande att nå, för att få fördelar både inom och utanför gruppen, med gruppen som referenspunkt. Killarnas agerande kan förstås utifrån den kontext de befinner sig i och den sanna bilden förstärks inom gruppen och kamrater som i sin tur förstärker känslan om vad som är rätt och fel.

6.3. Handlande kring kondomanvändning och klamydia

När individen i sitt samspel lär sig knyta en mening eller en symbol till varandra kan individer kommunicera genom dessa handlingar (Helmius, 2000). Bristen på kommunikation leder inte sällan till missförstånd, vilket försvårar möjligheten för genuina möten och diskussioner (Hammarlund, 2009). Vidare skriver hon att problemet förstärks av att unga män i stor utsträckning söker bekräftelse hos varandra och i tonåren är helt upptagna av att "bli män". Oavsett singlar eller de i relationer tycker en övervägande majoritet av killarna att de är bådas ansvar att kondomen kommer fram. Vidare värderar de kondomanvändning vid en KK-kontakt lågt samtidigt som singlarna anser att de får minst kunskap från sin partner. Detta anser vi är tecken på att missförstånd i kommunikationen och ett handlande som leder till att kondomen inte används.

För unga människor är det mer accepterat att ha oskyddade sexuella kontakter när man är ute ur sitt vardagssammanhang såsom vid semesterresor. Handlandet ändras utanför vardagssammanhanget och kan upplevas som befriande samtidigt som ingen i ens omgivning fördömer beteendet (Skidmore och Heyter (2000) i Hammarlund, 2009). Då ingen varaktig eller långvarig relation vid semesterresor föreligger ökar det sexuella risktagandet enligt denna studie. I vår studie finner vi motsatsen. Killarna anger utomlands som det viktigaste tillfället för att använda kondom. Socialstyrelsen skriver att ungdomar idag har ökat sitt resande både inom och utanför Sveriges gränser, vilket leder till ett ökat risktagande och smittspridning av könssjukdomar. Killarna i vår studie som anser att det viktigaste handlandet för kondomanvändning är just anledningarna till att slippa en könssjukdom eller ofrivilligt faderskap.

De senaste tidernas sexuella omvandling innebär att man alltmer har gått ifrån kärleksideologin, som säger att sexualiteten utövas inom ramen för en kärleksrelation. Dessa förändringar går i riktning mot ett mer tillåtande och experimenterande sätt att förhålla sig till

sexuella relationer hos många ungdomar (Forsberg, 2006). Förändringar i föreställningar om den romantiska kärleken innebär inte längre att det sexuella handlandet skjuts upp tills det önskade förhållandet dyker upp utan sexuella möten ses som en viktig erfarenhet i det sexuella identitetsskapande. I vår studie kommer det fram att de flesta killar, drygt tvåtredje delar lever idag som singlar. Detta tolkar vi tyder på att många ungdomar idag väljer att inte ingå en fast relation. Samtidigt säger det inget huruvida ungdomarna har ett aktivt sexliv eller inte. Det här kan även relateras till den plastiska sexualiteten som är skild från sexualitetens tidigare koppling till fortplantning. Forsberg (2006) skriver att ungdomarna idag har fler sexuella kontakter än tidigare med nya relationsförhållanden, som bland annat innebär att sex utan kärlek är den gemensamma nämnaren.

De senaste decenniernas sexuella omvandling har lett till uppkomsten av den **plastiska sexualiteten**, som är skild från sexualitetens tidigare koppling till fortplantning (Giddens, 1995), anser vi hänger ihop med handlandet av kondomanvändning. Kondomen som symbol i interaktionen mellan individer handlar om att kondomen skyddar både mot könssjukdomar samt graviditet, samtidigt som det är det enda preventivmedlet för killar. Det visar sig i vår studie finnas en dubbelmoral kring kondomen. De främsta orsakerna, tycker största delen av alla killar till att kondomen kommer fram, är just det att undvika en oönskad graviditet samt oron för att få en könssjukdom. Detta samtidigt som kondomanvändandet bara anses som jätteviktigt av drygt hälften av killarna.

Kondomen anses inte som viktig vid fast partner och anledningen kan vara att annat preventivmedel finns med i bilden. I relation till den plastiska sexualiteten, som är skild från kopplingen till fortplantning, lämnar killarna över ansvaret för en graviditet på partnern vid en heterosexuell relation. Vår studie visar även att singlar värderar kondomanvändning vid KK-relationer lågt. Kondomen som symbol för undvikandet av en graviditet vid fast partner och relationer som definieras som KK, stämmer överens med en tidigare studie av Rembeck och Gunnarsson (2009). Deras studie visar att killar inte tar ansvar vid sexuella relationer och att de därmed riskerar både sig själva och partner för spridning av sexuellt överförbara sjukdomar. Giddens (1995) skriver om framväxt av den **sammanflödande kärleken**, som liknar ett tillstånd där man öppnar sig för den andra och skapar en känsla av helhet tillsammans med den andra, men under vissa förutsättningar. Den sammanflödande kärleken till akten finns, vilket är något vi tolkar ur resultatet då nästan 8 av 10 killar i studien tycker att det är bådas ansvar till att kondomen kommer fram. Detta genom att ett gemensamt beslut

tas, skapas en överenskommelse och en känsla av samhörighet och helhet kring den sexuella akten.

Forsberg (2006) refererar till Lewins studie som pekar på de förändringarna i sexuella förhållningssätt och mönster i relationer som har skett under 1900-talet i västvärlden. Här påpekas fenomenet KK som begrepp, vilket vi anser en del killar identifierat sig med. Detta i och med att de fyllt i att man lever som singel men träffar någon regelbundet för sex. Här menas det faktum att KK är något nytt och att kärlek inte är det som binder samman relationen, vilket är ett faktum och något som Forsberg (2006) påpekat i sin forskningsöversikt. Samtidigt är det inte så viktigt att kondomen är med, vilket är något som visar sig i vår studie då killarna värderar kondom användning vid KK ganska lågt. Dessa förändringar är kopplade till de större samhälliga strukturomvandlingar som kan ses som en förändring av kärleksideologin och går i en riktning mot ett mer tillåtande och experimenterande sätt att förhålla sig till sexuella relationer (Forsberg, 2006).

Då kärleksideologin inte längre är normen för alla, ökar också risktagandet genom fler livspartners (Herlitz, 2008; Forsberg, 2006). Risktagandet verifieras i studien vi gjort, med killarnas handlande i sexuella relationer och klamydia. Killarna, oavsett relationer eller singlar, uppfattar att det finns en risk för dem att smittas av klamydia, såsom de levde de 3 senaste månaderna. Vi tolkar detta som ett resultat av att killarna har flera livspartners.

Den sammanflödande kärleken behöver inte bygga på känslor i form av kärlek, utan även på passion eller sex. Bara det är ett jämlikt känsloutbyte mellan individerna, och till skillnad från den romantiska kärleken är den sammanflödande kärleken inte nödvändigtvis monogam (Giddens, 1995). Att den sammanflödande kärleken finns i vår studie tolkar vi genom det risktagande som finns av att få klamydia. De som angett att de lever i en relation anser befinna sig i farozonen av att få klamydia, vilket vi tolkar kan innebära en vidare syn på monogami. Ungdomar skaffar sig idag nytt handlingsutrymme och nya ramar innanför begreppet kärleksideologin skriver Forsberg (2006), utan för den delen göra avkall på normativa föreställningar. Det kan vara därför de anser att de befinner sig i en relation samtidigt som risken finns för att få klamydia och att de inte alls tycker det är viktigt med att använda kondom.

7. SLUTDISKUSSION

Först vill vi tydliggöra att studien klargör varifrån killarna får sin kunskap, vilka känslor de har och vilket handlande de har kring kondomanvändning och klamydia (se avsnitt 5.6). Vi tänker här föra en öppen dialog och diskutera utifrån olika rubriker. Vi förhåller oss i dessa diskussioner till tidigare forskning och under rubriker som vi anser är lämpliga. Vi vill göra läsaren uppmärksam på att under dessa rubriker kommer vi att väva ihop kunskap, känslor och handlande på lite olika sätt.

7.1. Huvudresultat

Ungdomsmottagningen och skolans sexualundervisning är viktiga för kunskapsinhämtande för killarna. Detta säger dock inget om hur ofta kondomen kommer på och resultaten i vår studie visar att risktagandet är ganska högt. Kondomen ses inte som något lustfyllt utan någon som mer är i vägen, men samtidigt tycker de allra flesta att det är jätteviktigt att kondom används och att det är bådas ansvar att den kommer fram och på. Dock är känslan om partnern ”erbjuder” kondom, att det står för något som är omtänksamt, ansvarsfullt och för egen del tacksamt, för man slipper känna oro efteråt. Vissa gradvisa skillnader finns hos singlarna och de i relationer. Vi finner att killarna har en dubbelmoral till kondomen. De vet att det är viktigt att använda kondom men samtidigt säger de att det finns en risk att de kan ha fått klamydia så som de levt under de 3 senaste månaderna. De anser även att när man är utomlands är det absolut viktigast att använda kondom, medan i ett fast förhållande är kondomen mycket mer sällsynt och inte av så stor vikt. Det tror vi kan handla om att i en relation litar man på varandra och om kondomen plötsligt kommer fram kan det ses som ett tecken på otrohet. Att kondomen kommer på trots allt, handlar till största delen om att man vill undvika antingen en könssjukdom eller en oönskad graviditet.

7.1.1. *Kunskap om kondomanvändning och klamydia*

Vi uppfattar att killarna i vår studie har goda kunskaper om vart de skall vända sig för att få kunskap kring både kondomanvändning och klamydia. De har tagit till sig och mottagit information som UM och sex- och samlevnadsundervisningen förmedlat. Trots denna kunskap syns det på smittskyddsinstitutets hemsida att det är främst personer i åldrarna 15-24 år som smittas med klamydia och att den största ökningen 2007 skedde i den yngsta åldersgruppen 15-19 år (www.smittskyddsinstitutet.se). Vad de behöver är möjligheter till att överföra sina faktiska kunskaper till ett ansvarstagande för den egna sexuella hälsan, vilket i

förlängningen handlar om den egna hälsan i ett större perspektiv och då både psykiskt och fysiskt. Kunskapen finns men handlandet stämmer inte överens med det vi hittar i statistiken, trots att killarna i studien främst ser kondom användning som till för att förhindra könssjukdom (klamydia) och ofrivilligt faderskap. Den faktiska kunskapen om vad en kondom används till och är syns tydligt i enkätsvaren. De allra flesta har även fysiska kunskaper av en kondom genom att de testat den på sig själv. Majoriteten av killarna har inte fysiska kunskaper av klamydia. Endast två svarade att de hade klamydia i studien men hur reliabelt är svaret? Det kan vara väldigt svårt att erkänna en sådan sak i en frågeenkät. Dessutom är klamydian symptomfri för de allra flesta, vilket innebär att man inte vet om man är smittad eller inte. Något vi inte kan veta eller svara på då vi inte vet hur många av killarna testat sig efter det senaste oskyddade samlaget.

7.1.2. Känslor om kondom användning och klamydia

Känslan av kondom användning uppfattas av killarna hänga ihop både med en gemensam känsla som man delar med partner man är med vid tillfället samt en egen självupplevd känsla. En övervägande majoritet säger att parten upplevs/känns som omtänksam/ansvarsfull, vilket vi tolkar är den starkaste känslan. Vi tolkar även att det kan ses som om de lämnar ifrån sig ansvaret till att kondomen kommer fram men även att killarna är osäkra och oroliga för hur partnern skall reagera om de vill använda kondom. Det kan även vara såsom Hammarlund (2009) skriver, att framförallt unga män väljer bort kondomen. Något som killarna inte svarat att de handlar efter, då de anser att det är bådass ansvar att kondomen kommer fram. Vidare är känslan av att slippa vara orolig efteråt, en känsla som innefattar och bekräftar sig själv, en självupplevd känsla. Den innefattar inte konsekvenser i form av ett handlande utifrån någon aspekt, såsom kondom användning vid känslan för oönskad graviditet gör. Känslan av kondomen är att den ses som en avtändande ingrediens vid ett sexuellt möte och speciellt då man lever i en relation. Kondom användning vid fasta relationer kan ses som ett tillitsproblem men kan även tolkas som att sex med kondom inte är att ha "riktig sex", vilket även Tikkanens studie (2003) visar. Vidare var det knappt någon av killarna som såg kondomen som ett upphetsande inslag vid ett sexuellt möte, vilket enligt oss stärker dessa teorier. I vår studie har dock relationen för en del killar inte varat mer än tre månader, och att låta bli kondomen kan förknippas med ett risktagande som man kanske inte alltid är medveten om. Därför är det kanske inte så ovidkommande att nästan hälften som lever i relationer svarade att det fanns en känsla av risk för att få klamydia så som de levde de tre senaste månaderna. Vi tänker emellertid att oavsett om man befinner sig i en relation, har en fast partner eller lever i

ett KK förhållande kan man ingalunda vara säker. Sex utan kondom innefattar alltid en viss smittorisk. Man kan inte heller veta hur länge relationen varar eller hur ett KK förhållande kommer att utvecklas, möjligen kan det leda till ett gemensamt känsloliv tillsammans.

7.1.3. Handlande om kondomanvändning och klamydia

9 av 10 killar i studien visar att kondomen inte är något obekant. Att de har mött och haft erfarenhet av en kondom betyder inte att de debuterat sexuellt, men är ändå viktig kunskap i det preventiva syftet. De har kunskap om vad en kondom är och vad den skall användas till. Kondomanvändning ses som viktigaste då killarna befinner sig utomlands och mindre viktigt vid en KK-kontakt. Just resultatet med kondomanvändning utomlands är något motsägelsefullt i jämförelse med annan forskning. Hammarlund (2009, från Skidmore och Heyter (2000)) och socialstyrelsen (www.socialstyrelsen.se) skriver att risktagandet ökar vid semesterresor och utlandsvistelser. Varför vårt resultat visar en annan bild är svårt att tolka. Kanske kan det vara killarnas föreställning om vilket land man vill resa till då enkäten genomfördes på hösten?! Ett speciellt riskfyllt land eller vad är det för bilder killarna får när man sammanför begreppen sex och utlandsresor? Att just en KK-kontakt fått ganska lågt värde för kondomanvändning kan innebära att det finns någon sorts relation i botten. Denna relation vill man vara rädd om och inte förstöra, samt att det eventuellt kan finnas någon sorts överenskommelse dem i mellan. Med ett längre perspektiv handlar det kanske om ens rykte. Sitt rykte är inget man vill förstöra och ett negativt sådant kan skada andra relationer man har runt omkring sig. Ett resultat som vi kom fram till var att skillnader mellan de killar som lever i relationer och singlar i syn på kondomanvändning skiljer sig åt. Killar som lever i relationer anser att kondomanvändning är inte lika viktig när man lever i en relation däremot tycker de att det är dubbelt så viktigt med kondomanvändande vid KK förhållande än vad singlar uppgav. En relation uppfattar vi ger en viss legitimitet för killarna att låta bli kondomen. En tolkning av detta resultat kan vara att de killar som lever i relationer anser att kondom tillhör singellivet. Vidare gör de i relationer en distinktion på andras och den egna livssituationen, vilket kan ha sitt ursprung i en traditionell syn på hur man ska leva. Detta kan bero på ett monogamiskt tänkande och trygghet som en relation kan upplevas ge då man håller sig till en och samma partner. Enligt den normativitet de utgår och lever i motiverar de sitt handlande.

7.1.4. Samhällets påverkan

Unga människor drar i förhållande till media sina egna slutsatser och tolkningar av vad de ser. Utifrån sin bakgrund väljer de ut aspekter som de kan införliva i sina grupp-kulturer. I det

avseendet kan mängden och vilken typ av kunskap om kondom och sexuellt överförbara sjukdomar som media förmedlar till sin publik granskas och funderas kring. Killarna i vår studie placerade media på fjärde plats gällande hur mycket kunskap de får om kondomanvändning samt klamydia. Vidare såg singlarna media som viktigare till skillnad mot dem i relationer, som hade angett sin partner. Media, dit TV, radio och tidningar räknas, förmedlar en viss bild där vissa scener väljs att visa. Programserier i TV där syftet är att skapa nya relationer, eller komplicera befintliga, har ofta en underton av sexuella anspelningar anser vi författare. Samtidigt visas en bristande bild kring kondomanvändning och överförbara könssjukdomar upp. Det förs diskussioner mellan paren men det saknas resonemang om preventivmedel och den sexuella hälsan kommer i skymundan. Våra (läs författarnas) reflektioner kring medias bild av kondomanvändning är att den har en undanskymd plats. Det är bara i enstaka fall vi kan erinra oss tv-serier som bryter en scen för att kondomen kommer fram. Istället är det när paret försvinner djupt kyssandes under täcket som scenen bryts. Även om ungdomar får undervisning genom skolan och UM så är det fortfarande andra faktorer som påverkar killar och som dessutom förmedlar en annan bild av hur ens sexualitet kan se ut. Därefter är det de grundläggande värden, tillsammans med det omgivande samhället där media är en del, som påverkar hur killarnas attityder utformas.

7.1.5. Internet

Genom sina svar har killarna i vår studie placerat Internet på tredje plats och då både ifråga om kondomanvändning och klamydia. Detta visar att Internet konsumeras av en stor grupp av ungdomar vi undersökte. Vad vi inte fått reda på i vår studie är hur killarna ser på den information de hämtar på Internet och inte heller hur denna påverkar killarnas attityder till kondomanvändning och klamydia. Men Internet är idag ett verktyg som i princip alla ungdomar ser som något givet. Här finns en öppen arena med möjligheter till kommunikation med begrepp som förknippas med ett identitetsskapande. Genom denna öppna arena finns möjligheter för kommunikation, om än i ett ”slutet rum”, som underlättar i utforskandet av sin egen sexualitet. De risker som förknippas med Internet är att ungdomar kan utsättas för sexuella budskap och pornografi som de inte vill ta del av. Tillgänglighet av pornografi på Internet beskrivs av killar i Löfgren-Mårtenson/Månsson studie, *Sex överallt, typ?! (2006)*, nästan som om den ”hoppas på dem”. Men att attityderna till pornografi hos killar är positiv, enligt studien. De framhåller positiva bilder av stimulans till sexlivet samtidigt som de uppger att den är underhållande och inspirerande. Är det denna bild som killar i vår studie håller med om? Kondomanvändning och pornografi är inga begrepp som det direkt finns ett lika med

tecken (=) mellan. Självklart finns det andra sidor på Internet som på ett bättre sätt talar om kondomanvändning och klamydia, exempelvis www.umo.se.

7.1.6. Skolornas sex- och samlevnadsundervisning

Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan har betydelse för alla människor och något som även killarna i studien ansåg. Här finns det redan ett möte som på förhand är bestämt och möjligheten till att nå ut är därmed stor. Här är ”bara” begränsningen satt till lärarens möjligheter till att nå ut med sitt budskap. I Kindebergs studie (1997) framkommer lärarens attityder och engagemang för sex- och samlevnadsundervisningen som viktiga aspekter för att elever skall ta åt sig av informationen. Vidare skriver hon att en djupinriktad undervisning kan inverka främjande och förändrar ungdomens handlande. Killarna i vår studie anser att sex- och samlevnadsundervisningen är en viktig kunskapskälla och en källa som de får mycket information ifrån, men den säger inget om *vilken* eller *hur* killarna får denna information presenterad för sig. Vikten av kunskap får avgörande betydelse för hur man handlar. Ett handlande som om det inte är genomtänkt efterhand kan bli känslomässigt jobbigt och något som killarna i studien vill undvika. En stor del ansåg att det var viktigt att använda kondom just för att slippa vara orolig efteråt. Men klamydians ökning i samhället tyder på att vid det avgörande ögonblicket för samlag är det något som händer som gör att kondomen inte kommer på. Vilka mekanismer är det som tar över då? Kopplas kunskap och känslomässiga aspekter kring ämnet kondom och könssjukdomar bort just då, eller vad händer?

7.1.7. Ungdomsmottagningen

UM är en arena för de unga. En arena där de slipper träffa föräldrarna eller någon kompis föräldrar i väntrummet. UM är en arena som killarna i vår studie mycket väl är medvetna om att den finns. De finner den viktig i såväl kunskapssyfte vid kondomanvändning som klamydia. Trots detta visar klamydia på tillväxt i just denna ålderskategori. Hammarlund (2009) skriver att killarna upplever det svårare för killar att testa sig än tjejer. Fel bilder av hur ett test skall gå till, att det kommer att göra ont, samt att de inte vet vad som väntar en efteråt kan vara aspekter till detta. Trots detta finns det en stor andel av killarna i studien som skulle gå till UM för att testa sig och vår studie visar att killarna har stort förtroende för UM. Detta kan vara i ett led av det som Wendt (2009) skrivit om där UM fått en manlig personal med specifika kunskaper om mäns problem, men kan även vara en aspekt av deras ålder. Att få killar finns journalförda på UM kan vara att statistiken ljugar. Hur förs journalföringen på killar som ”bara” hämtar kondomer eller då de följer med sin partner som blir journalförd?

Killarna som lever i relationer hämtar i större utsträckning än singlarna kunskap om klamydia från UM. Detta kan vara att killarna vid heterosexuella relationer följer med sin partner vid undersökningar eller andra frågor kring deras gemensamma sexuella hälsa. Vidare som förklaring till denna UM kunskap skillnad kan vara att killarna i relationer har regelbundet sexualliv med sin partner, där de i början av förhållandet använde kondom som preventivmedel och gick till UM för att hämta dem.

7.2. Självkritik

Kunskapsfrågorna blev lite felställda. Frågorna borde ha handlat om vilka kunskaper de har om kondom och klamydia. Vi gjorde misstaget vid konstruktionen av enkäten att skapa frågor om vilka ställen som de hämtar och får sin information kring kondomanvändning och klamydia samt vilka av dessa ställen de anser som var de viktigaste. Vi kan på detta sätt inte heller få reda på hur de ser på kunskapen de får eller vilken kunskap de har. Vidare frågade inte direkt om de visste vad kondom och klamydia var för något, men vi fann möjligheten att tolka fram denna kunskap utifrån Fråga 4 (om kondom) och Fråga 14 (om klamydia) i enkäten (se Bilaga 2).

Tanken att särskilja kunskap, handlande och känslor var just en bra tanke. I praktiken var det mycket svårare. Vi fick svårt att skilja mellan vad som kom först i handlande och känslor men också; vad var känslor och vad var handlande? Går det att särskilja? Vilket kommer först? Handlade man på grund av en känsla eller var det en känsla som gav ett handlande? Handlade man på grund av en känsla som kom senare eller på grund av att känslan fanns där och då? Så som frågan om att slippa oro efteråt är en fråga om en känsla som kommer senare medan trygghet under akten är en känsla som handlandet bygger på när det sker.

Pilotstudiens utförande finns det mycket att säga om. Ett förslag som fanns var att göra en pilotstudie på ungdomsmottagningen som vi varit i kontakt med men det valet föll av den anledningen att det urvalet inte representerade det urval vi var tänkt att göra mätningen på. I efterhand kanske den hade varit bättre än som det blev nu där stressade ”forskare” som för sent insåg höstlovet's existens, gjorde att pilotstudien inte fick den plats den skulle. Vidare kom Fråga 11 lite sent i enkäten då det kändes som det var för mycket text för en del av respondenterna som de inte orkade läsa. Fråga 1 och Fråga 12 i enkäten borde ha haft samma svarsalternativ, vilket gjort att vi kunnat göra jämförelser och sambandsanalyser på ett bättre och lättare sätt.

7.3. Förslag till vidare forskning

Sexualitet är något som ständigt följer oss under livet, medan den förföljer vissa. Många av sexualitetens frågor varierar i grad och i förhållande till den ålder individen befinner sig i. Inskrivet i skollagen från 1955 står det att sexualundervisning skall ske i skolan, dock står inget om när och hur den skall ske. Då attityder är mer påverkbara än värderingar, och därför mer intressant att mäta än en värdering, kanske man på sikt kan lägga insatser på istället ändra värderingar tidigt. Som vi skrivit i inledningen skall hälsofrämjandearbete ske på lika villkor för hela befolkningen, vilket vi tycker bör genomföras genom en medveten satsning på en normfri sexualundervisning från tidig ålder (läs förskola), som är upplagd på rätt nivå för respektive åldersgrupp. Sexualundervisningen bör vara ett ämne som likställs med matematik och därmed finns som ett naturligt inslag i den allmänna undervisningen. Detta kommer leda till att ämnet sex och sexualitet normaliseras och många människor som tidigare upplevt diskriminering på grund av sin sexuella läggning kommer att få leva fritt och obekymrat. Så förslag på framtida forskning tänker vi oss att det hade varit otroligt spännande att se framväxten av metoder till att lära ut sex och samlevnad från de allra minsta, förbi den grupp som vi nu undersökt, till universitetets väggar. UNGKAB09 har i sin forskning en del som skall ligga till underlag för att kunna utarbeta metoder i att på bästa möjliga sätt möta unga vuxna, vilket förhoppningsvis skall hejda klamydians frammarsch; ett delmål mot utopin om sexualundervisning till alla oavsett ålder, kön eller etnicitet. I förlängningen behövs ett långsiktigt och brett arbete läggas ned för att påverka värderingar, attityder och beteenden inom området sexualitet och samlevnad. Inte bara undervisningen är viktigt utan även alla de normativa föreställningar kring kön och sexualitet som elever möts under en skoldag, oavsett om de går på förskola eller universitet.

8. KÄLLFÖRTECKNING

8.1. Litteratur

Andreasson, Jesper (2003) ”Brudar, bärs och bögar – maskulinitet och sexualitet i en enkönad miljö” ur Johansson, Thomas/Lalander, Philip *Sexualitetens omvandlingar – politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer* Göteborg: Daidalos

Berg, Lena (2009): ”Fast jag har heller aldrig hört att jag juckar för lite” ur Magnusson, Chris/Hägström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer, kap 11* Lund: Studentlitteratur

Bäckman, Maria (2003): *Kön och Känsla* Göteborg och Stockholm: Makadam

Carle, Jan/Nilsson, Björn/Álvaro, José Luis/Garrido, Alicia (2006): *Socialpsykologi – Bakgrund, teorier och perspektiv* Lund: Studentlitteratur

Connell, Raewyn (2006): *Om genus* Göteborg: Daidalos

Connell, Raewyn (1996): *Maskuliniteter* Göteborg: Daidalos

Eliasson, Annika (2006): *Kvantitativ metod från början* Lund: Studentlitteratur

Elofsson, Stig (2005): ”Kvalitativ metod – struktur och kreativitet” ur Larsson, Sam, Lilja, John och Mannheimer, Katarina (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete, kap 4*, Lund: Studentlitteratur.

Forsberg, Margareta (2006): *Ungdomar och sexualitet: en forskningsöversikt år 2005*. Stockholm: Statens Folkhälsoinstitut

Forsberg, Margareta (2007): *Brunetter och blondiner* Lund: Studentlitteratur

Foucault, Michel (2004): *Sexualitetens historia – Band 1: Viljan att veta* Göteborg: Daidalos

Greasley, Peter (2008): *Quantitative Data Analysis Using SPSS: an Introduction for Health and Social Science*. Maidenhead: Open University Press

Giddens, Anthony (1995): *Intimitetens omvandling: sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället* Nora: Nya Doxa

Hammarén, Nils (2008) *Förorten i huvudet – unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige* Stockholm: Atlas

Hammarlund, Kina (2009): *Riskfyllda möten – en studie om unga människors upplevelser av sexuellt överförbara infektioner och sexuellt risktagande* Växjö: Växjö University Press

Helkama, Klaus/Liebkind, Rauni/Myllyniemi, Karmela (2000): *Socialpsykologi- en introduktion* Malmö: Liber

Helmius, Gisela (1990): *Mogen för sex?! Det sexuellt restriktiverande samhället och ungdomars heterosexuella glädje* Stockholm: Graphic Systems

Helmius, Gisela (2000): *Manus för mognad – Om kärlek, sexualitet och socialisation i ungdomsåren* Sala: Mimers Brunn Kunskapsförlaget

Herlitz, Claes (2008): *HIV OCH AIDS I SVERIGE – Kunskaper, attityder och beteenden hos allmänheten 1987-2007* Stockholm: Socialstyrelsen

Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): "Ungdomars sexualvanor" ur Magnusson, Chris/
Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer, kap3* Lund: Studentlitteratur

Häggström-Nordin, Elisabeth/ Magnusson, Chris/ Berg, Lena (2009): "Inledning" ur
Magnusson, Chris/ Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer, kap 1* Lund: Studentlitteratur

Johansson, Thomas (2001): *Socialpsykologi – subjektivitet, överskridande och förändring* Lund: Studentlitteratur

Johansson, Thomas/Lalander, Philip (2002) *Sexualitetens omvandlingar – politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer* Göteborg: Daidalos

Körner, Svante/Wahlgren, Lars (2002): *Praktisk statistik* Lund: Studentlitteratur

Lalander, Philip/Johansson, Thomas (2002): *Ungdomsgrupper i teori och praktik* Lund: Studentlitteratur

Larsson, Margareta (2009): "Ungdomars sexuella och reproduktiva hälsa i ett folkhälsoperspektiv" ur Magnusson, Chris/ Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer, kap 16* Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam (2005): "Kvalitativ metod" ur Larsson, Sam, Lilja, John/Mannheimer, Katarina (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete, kap 5* Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Sam, Lilja, John/Mannheimer, Katarina (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete* Lund: Studentlitteratur.

Lilja, John (2005): "Samhälls- och beteendevetenskapliga skalor" ur Larsson, Sam, Lilja, John/Mannheimer, Katarina (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete, kap 15* Lund: Studentlitteratur.

Löfgren-Mårtensson, Lotta/Månsson, Sven-Axel (2006): *Sex överallt, typ?!- Om unga och pornografi* Stockholm: Gothia

Magnusson, Chris/ Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer* Lund: Studentlitteratur

Olsson, Henny/Sörensen, Stefan (2001): *Forskningsprocessen – kvalitativa och kvantitativa perspektiv* Stockholm: Liber

Svenning, Conny (2003): *Metodboken* Eslöv: Lorentz

Trost, Jan (2001): *Enkätboken, 2:a uppl.* Lund: Studentlitteratur

Wendt, Eva (2009): "Ungdomsmottagningarnas förebyggande och hälsofrämjande arbete" ur

Magnusson, Chris/ Häggström-Nordin, Elisabeth (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer, kap 18* Lund: Studentlitteratur

8.2. Artiklar och publikationer

Hammarén, Nils/Johansson, Thomas (2002). *Könsordning eller könsoordning* Göteborg : Centrum för kulturstudier, Göteborgs Universitet

Kindeberg, Tina (1997): *Undervisningens möjligheter att förändra elevernas tänkande inom området AIDS och sex* Lund: Lund University Press

Månsson, Sven-Axel/ Daneback, Kristian/ Tikkanen, Ronny, Löfgren-Mårtenson, Lotta (2003): *Kärlek och sex på Internet* Göteborgs Universitet

Redovisning av regeringsuppdrag (2006): *Redovisning av regeringsuppdrag angående översyn av målen för sex- och samlevnadsundervisningen* Stockholm: Skolverket Dnr 61-2005:1773

Rembeck, Gun I/Gunnarsson, Ronny K (2009): *Role of gender in sexual behaviours and response to education in sexual transmitted infections in 17-years-old adolescents.*

<http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2009.07.004> Klickad 2009-09-30

SOU 2002/03:35 *Mål för folkhälsan*

Tikkanen, Ronny (2003): *Risky Business? En sociosexuell studie av män som har sex med män* Göteborg : Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet

Unga med attityd (2007): *Unga med attityd- ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstyrelse*, Stockholm: Ungdomsstyrelsen

8.3. Internetkällor

www.rfsu.se:

[www.rfsu.se/hetero- bi- och homosexualitet.asp](http://www.rfsu.se/hetero-bi-och-homosexualitet.asp) Klickad 2009-10-08

www.fsum.org:

www.fsum.org Klickad 2009-11-09

www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se

www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se Klickad på 2009-10-15

www.stingerfonden.org:

<http://www.stingerfonden.org/documents/hsetikregler.pdf> Klickad på 2009-11-12

www.smittskyddsinstitutet.se:

<http://www.smittskyddsinstitutet.se/statistik/klamydiainfektion/> Klickad på 2009-10-08

www.socialstyrelsen.se:

<http://www.socialstyrelsen.se/folkhalsa/hivsti/preventionsgrupper/ungdomar> Klickad på 2009-11-19

www.umo.se:

<http://www.umo.se/Sex/Konssjukdomar/Klamydia/> Klickad på 2009-10-08

www.umo.se:

<http://www.umo.se/Pa-ungdomsmottagningen> Klickad på 2009-11-19

Bilaga 1

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete
Socionomprogrammet

Till Rektorn och berörd personal.

Hej!

Vi är två studenter vid Göteborgs Universitet som heter Annika Resiak och Anders Ankén. Vi går på socionomprogrammet termin sex och skall under den här terminen göra en studie/undersökning som ligger till grund för vår C-uppsats.

Vi vill i vår studie göra en enkätundersökning med syftet av att mäta attityder till kondom användning och klamydia. Vår målgrupp som vi är intresserade av är killar i årskurs 3 på gymnasiet. Vi vill genomföra vår studie med hjälp av att dela ut enkäter till dessa killar på Er skola. Enkäten kommer att ta ca 10min att fylla i.

En enkätstudie är anonym och på inget sätt röjer individens identitet. De som medverkar i undersökningen kommer att få information om uppsatsens syfte samt att deltagande är frivilligt och att elever har rätt att själva bestämma över sin medverkan. De insamlade uppgifterna skall behandlas konfidentiellt och förvaras på ett sådant sätt att ingen obehörig kan ta del av dem, detta för att skydda individens integritet.

Vi beräknar att vara klara med enkäten vecka 43 och om det skulle vara möjligt genomföra enkätundersökningen snarast möjligt efter det.

För att kunna genomföra det här uppsatsarbetet behöver vi Er medverkan och hoppas att Ni ställer Er positivt till detta! Vi behöver ha Ert svar så snart detta är möjligt.

Tack på förhand och hör av er om ni har några frågor!

Med vänliga hälsningar

Annika Resiak

XXXXX@XXXXX

Tel: 0730-XX XX XX

Anders Ankén

XXXXX@XXXXX

Tel: 0769-XX XX XX

Bilaga 2

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete
Socionomprogrammet

Hej!

Vi heter Annika och Anders och vi skriver just nu en C-uppsats på Socionom programmet på Göteborgs Universitet. En C-uppsats är som att skaffa sig moppe körkort fast i forskningssammanhang istället, det vill säga en början till något annat. Som socionom finns det många intressanta arbetsplatser och bland annat har Ni säkert en kurator på er skola som troligen är socionom. Vi skall nu, för att bli socionomer, skriva en liten forskarapport om ett fenomen/problem område och det är därför vi nu ber Er fylla i denna enkät.

Denna enkät handlar om vad Ni har för attityder till kondomanvändning och klamydia. Enkäten som Ni har framför er är helt anonym så möjligheten att svara helt ärligt är därför stor och dessutom av yttersta vikt. Tänk på att svara det Ni anser och inte det Ni tror att vi vill läsa.

För en del av er som svarar kanske det kommer att upplevas som lätta frågor men för vissa kanske det kan komma att upplevas som obehagligt. Skulle Ni känna några obehagskänslor är det fullt möjligt för Er att avbryta och om Du skulle känna obehag efter avslutad enkätundersökning skall Ni veta att Er lärare och Er kurator är informerad om att vi delat ut denna enkät till Er. Det gör det möjligt för Er att vända sig till dem med de frågor som uppkommer.

Självklart finns möjligheten för Er att vända sig till oss om frågor uppstår. Våra mailadresser står nederst på sidan.

Tack för medverkan samt att Ni tog er tid!!

Annika och Anders

Våra mailadresser:

XXXXXX@XXXXXX (Annika)

XXXXXX@XXXXXX (Anders)

Denna enkät fyller du i oavsett om har varit sexuellt aktiv eller inte i ditt liv ännu.

Läs frågorna noga och markera det alternativ som stämmer in bäst på Dig.

Födelseår: _____

1. Välj ett av nedanstående som **stämmer bäst in** på dig just nu:

- ☐ har en relation som varat mindre än tre månader
- ☐ har en relation som varat tre månader eller mer
- ☐ singel, men träffar någon regelbundet bara för att ha sex (t. ex "KK" eller "älskare/älskarinna")
- ☐ singel, utan att träffa någon regelbundet

2. Hur **mycket** kunskap kring kondomer anser Du att Du får från respektive grupp (ringa in det alternativ Du anser passar bäst för Dig)?

	1= lite kunskap		4= mycket kunskap	
Anledning:	1	2	3	4
Partner	1	2	3	4
Media (TV, radio, tidningar)	1	2	3	4
Kompisar	1	2	3	4
Internet	1	2	3	4
Sexualundervisningen i skolan	1	2	3	4
Ungdomsmottagningen	1	2	3	4
Annan _____	1	2	3	4

3. Vilka tre(3) av ovanstående anser Du är de viktigaste för Dig i kunskaps syfte kring kondomanvändning? (den viktigaste på ettan(1))

1. _____

3. _____

2. _____

4. Har Du använt/testat en kondom, ensam och/eller tillsammans någon annan?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

5. Hur viktigt tycker Du det är att använda kondom när man har samlag?

- ☐ Jätte viktigt
- ☐ Inte alls viktigt
- ☐ Bryr mig inte
- ☐ Vet ej

6. Hur viktigt tycker Du att det är att använda kondom vid nedan tillfällen? (ringa in det alternativ Du anser passar bäst för Dig)?

	1= minst viktigt		4= mycket viktigt	
Tillfälle :	1	2	3	4
När Du är utomlands	1	2	3	4
När Du är berusad	1	2	3	4
När Du träffar en ny partner	1	2	3	4
KK (Knull Kompis)	1	2	3	4
One-night-stand	1	2	3	4
Fast relation	1	2	3	4

7. Välj ut tre(3) alternativ av ovanstående tillfällen som Du anser att det är viktigaste för Dig att använda kondom?(den viktigaste på ettan(1) osv.)

1. _____ 3. _____
2. _____

8. Hur viktiga anser du att nedan anledningar är för att Du skall använda kondom?

	1= ej viktigt		4= mycket viktigt	
Anledning:	1	2	3	4
det är en princip jag har	1	2	3	4
för att undvika kladd	1	2	3	4
för att undvika en könssjukdom	1	2	3	4
bättre förspel	1	2	3	4
för att undvika oönskad graviditet	1	2	3	4
för att det är mer fräscht/hygieniskt	1	2	3	4
trygghet under akten	1	2	3	4
för att kunna ha sex längre/inte komma så fort	1	2	3	4
av omtanke om varandra	1	2	3	4
för att öka lusten/känslan	1	2	3	4
för att inte behöva vara orolig efteråt	1	2	3	4
annan orsak: _____	1	2	3	4

9. Skriv ner de fyra(4) faktorer av ovanstående som Du anser är viktigast för att Du skall använda kondom?

1. _____ 3. _____
2. _____ 4. _____

10. Vems ansvar tycker Du det är att kondomen kommer fram vid sexuell kontakt?

- Jag själv
- Partnern man är med vid tillfället
- Ingen
- Båda
- Annan _____

11. Tänk dig att Du träffar en ny sexpartner som säger att han/hon vill använda kondom vid samlag, hur reagerar Du då? (Här kan Du fylla i flera svarsalternativ)

- ☐ jag tycker han/hon verkar vara omtänksam/ansvarsfull
 - ☐ det får mig att tänka på könssjukdomar och känna obehag
 - ☐ jag tycker kondomer kan vara upphetsande
 - ☐ det skulle kännas som att han/hon kanske har en könssjukdom
 - ☐ jag vill gärna använda kondom själv och tycker det är bra om han/hon föreslår det
 - ☐ det skulle kännas som att han/hon tror att jag har en könssjukdom
 - ☐ jag tycker kondomer är avtändande
 - ☐ jag tycker det är bra eftersom jag då inte behöver oroa mig efteråt
 - ☐ jag vill inte använda kondom och blir störd om han/hon föreslår det
 - ☐ jag tycker att det är bra eftersom det blir enklare att ha sex med kondom
-

12. Varifrån får/hämtar Du din största kunskap/information om klamydia? (välj tre(3) alternativ)

- ☐ Partner
- ☐ Media (TV, tidningar)
- ☐ Familj/anhörig
- ☐ Kompisar
- ☐ Internet
- ☐ Sexualundervisningen i skolan
- ☐ Ungdomsmottagningen
- ☐ Vet inte vad klamydia är
- ☐ Annan _____

13. Hur stor bedömer Du risken vara för dig att smittas av klamydia, så som Du levt de tre(3) senaste månaderna? (endast ett svar)

- ingen risk
- liten risk
- medelstor risk
- stor risk
- mycket stor risk
- jag har redan klamydia

14. Vet du vart Du skall vända Dig om Du skulle vilja testa Dig för klamydia?

- Ja
- Nej

Om ja, vart skulle du vända dig: _____

Nu var du färdig!

Tack för dina svar.